

Társadalmi,
irodalmi, művészeti,
sport, gazdasági
és egyéb
Vegyes rovatokkal

SZEMLE

VEGYESTARTALMU HETILAP

MEGJELENIK
minden szerdán.

ILLUSZTRÁLT GAZDASÁGI ÉS SPORTROVATOKKAL

Előfizetési árak:
Negyedévre... 2 frt 50
Fél évre... 5 * —
Egész évre... 10 * —

Előfizetések és levelek
a «Szemle» szerkesztő-
ségéi és kiadóhivatalába
BUDAPEST
Bálvány-utca 11.
küldendők.

Első évfolyam. 21-ik sz.

SZERKESZTŐK:
Gróf ZICHY IMRE és Gróf KREITH BÉLA.

Budapest, 1884. május 21.

Az utolsó napok.

Nagy bágyadtság, ha alkotni és fontolgatni kell, nagy izgalom, ha bármi csekély dologban viszálykodásra lelhető ürügy, végtelen közöny minden országos, és végtelen lobbanékonyosság minden személyes dolog iránt, ez volt az ország gyűlés utolsó napjainak hangulata.

Az ily idők nem alkalmasak semmi komoly munkára, a biráskodásra sem. Jól választotta e hangulatot Ugron Gábor arra, hogy egy képviselői ellenfelet ügyes ötletével tönkretégye. Mert, ha ellenfele végtelen ügyetlenségét nem számítjuk, egy ötletnek köszönhető az ő fellépésének egész sikere. Amit ő Dobránszky rokonságáról a Dobránszkyakkal beszélt, az okmányokkal van megezáfolva. A levelek, melyeket felolvasott, nem érték volna el a hatást, melyet ő kívánt. Igaz, hogy nem előnyös oldaláról mutatják be Dobránszkyt, a kegyhajhászat önzés és önteltség, a szeretet és nyájasság bizonyos erőltetett mázába vonva, már magukban rossz benyomást tesznek. De az a hang, melyen e levelek irvák, sajnos, kivált az ifjabb nemzedékben annyira meghonosult, hogy ezért ellene nem fogult volna el senki. Hogy e levelekben ő Oroszországnak ajánl fel szolgálatokat, a ház egy részét feltétlenül felizgatta volna ellene. De a többségnek, köztük a nagyjövőjü ifjabb gárdának is erre könnyű lett volna mentséget találni. Mert tényleg nem tett Oroszországnak szolgálatokat, csupán felajánlta azokat. A modern államelvek szerint mindenki tetszés szerint választhatja az országot, melynek polgára legyen. A professzorok amugy is nemzetköziesek, mert a tudomány is nemzetközi. Aztán ő kulturális missziót akart magának venni; Pétervárott vannak mindenféle nemzetiségű tanárok, mért ne legyen magyar is? Nem fogja-e az dicsőségünket gyarapítani? Aztán utóvégre is Oroszország szövetségeseink, melynek szolgálatokat tenni a többség elvei szerint, ha következetes akar maradni, hazafiatlanság nem lehet.

De a dolgot élére állította, a lappangó szenvedélyt mindenkiben felverte Ugron ötlete a kozákról, ki ha éjfélkor lovára ül, hajnalban Gyergyón lehet.

Ez a mondás oly borzalmat idézett fel, mely mindenkit egyszerre Dobránszky ellen fordított. És a felzudult szenvedélyekkel szemben az ő szintelen, kétértelmű, langyos védekezése, mely máskor, mint általános modor, tetszett volna, a legrosszabb hatással volt.

Ami ezután következett a dologban, az a fejvesztettség állapota volt. A miniszterelnök ur polgári bírósá-

gokra akarta az egészet bizni. No hisz akkor várhattunk volna elintézésére mérhetetlen időig. Meg aztán Dobránszkynek magának sem kellett ez az út, ő a képviselőház biráskodását akarta. És fejlődött az egészről *becsületbiróság*.

Dobránszkynek nem lett volna szabad ezt az ügyet, mely egészen privát ügy, ilyen bíróság elé hurcolni. Neki azt el kellett volna intézni egyedül Ugron Gáborral, ki azt felszínre hozta. De ehhez nem volt erélye, nyíltsága, férfiassága. És ez volt veszte.

A becsületbiróság határozata három rövid feleletből áll, mely másnemű nem lehetett. Dobránszky és képviselője már úgy tették fel a kérdéseket, hogy a felelet csak ellenük szólhatott. A becsületbiróságot elharmarkodottságról vagy szigorrról vádolni nem lehet. Ő maga beismerte, hogy irta a leveleket, ezt a képviselőházban eltagadta; ez a köteles nyíltsággal nem egyezik, a mi ezzel nem egyezik, az a tisztességgel nem egyezhet.

És Dobránszky bizonyos lehetett, hogy e természetszerű határozatot a mostani napok izgalmai között mindenki erkölcsi halálítéletnek fogja venni. Miért provokálta tehát?

Igy ment bele az ügyesen állított csapdába.

Bővebben azért foglalkoztunk ez esettel, mert jellemzi a szenvedélyek ama elvadultságát, mely a képviselőházban uralkodott, mely nem nézett semmi eszközre, csak czélját, gyűlölete tárgyának megsemmítését elérje.

Személyes kérdésekből állott csaknem az egész tárgyalás. A képviselők elpanaszolták, ha korteskedés közben nem úgy fogadták őket, mint várták volna, a mentelmi jog sértését látják minden zajosabb mozgalomban, melylyel a műveletlen nép a választási mozgalmak hevében tüntet. És oly szenvedélylyel követelik a megtorlást a képviselőházban, amilyennel a nép ellenük kint a pusztacon a tüntetéseket elkövette.

Bizony ideje volt a házat feloszlatni.

Az új ház hozzon kevesebb szenvedélyt, több bölcsességet.

Az országház közgazdasági működése.

Az alkotmány helyreállítása óta, e hó 20-án a hatodik országgyűlést rekesztette be Ő felsége a budai Várpalotában. A trónbeszéd természetesen csak röviden foglalkozhatott három évi működésével. Részünkről az országgyűlés működését még többször és tüzetesen fogjuk méltatni, ez alkalommal csak közgazdasági ténykedését akarjuk lehetőleg megvilágítani, mert a jelen ülészak közgazdasági és különösen pénzügyi műkö-

dése a legnagyobb fontossággal bír, habár a lefolyt három év alatt korántsem végeztetett annyi, mint amennyit 1881-ben, a választások idejében ígértek és reméltek. Két esemény hatott leginkább bénítólag, a magyar kormánynak tervbe vett reform-munkálataira: a Bontoux-válság, mely az 1882. év elején ütött ki és a rentek-konverzió folytatását, hosszú időre lehetetlenné tette, és a boszniai zavarok, melyek az országnak kerek tíz millió újabb költséget okoztak. Másrészt az 1882. évi kitünő aratás új erőt szolgáltatott a felmerült esélyek leküzdésére. A közgazdasági rekonstrukció művének folytatását elősegítette ezenkívül a tartós béke, mely a kamatláb csökkenésének egyik hatalmas rugója volt.

Az 1881—84-ki országgyűlés legfeltűnőbb jellemvonását az agrár-politikai törekvések képezik, mely mozgalom Németországból kiindulva, Ausztriában nagy pártot tett szert és hazánkban is számos hívót toborzott, bár a gyakorlati politikában még alig bírt magának érvényt szerezni. Különösen a kormány perhorreskált minden legcsekélyebb oly intézkedést, mely a külföld előtt «agrariusnak» tűntethette volna fel — fontosabb dolga lévén az állami jövedelmek szaporítására célzó munkálatokat folytatni, melyek nagyobbbrészt sikerre is vezettek. Az új vámadók megszavaztattak, ugyszintén több adó-emelés és a gyakran hangoztatott theoria, hogy a direkt adók felemelését többé megkísérteni sem szabad, üres frázisá törpült.

A bucsuzó országgyűlés legmaradandóbb emlékeül bizonyára az államvasutak kiegészítése tekinthető. Általánosságban pedig konstatalható, hogy a magyar kormány, ha valahol, a közlekedési téren elvitázhatlan nagy érdemeket szerzett magának. Óriás kitartással folytatott vasuti politikájával majdnem teljesen sikerült neki, az 1867-ben a vasutépítés terén elkövetett nagy bűnököt elenyészteni, míg a pénzügyi hátrányok ellensúlyozása, az államosított vonalok elsőbbségi kötvényeinek konvertálása által fog legközelebb megkíséreltetni. Ez utóbbi művelet természetesen csak a járadékkonverzió befejezése után kerülhet napirendre. És ez képezi a legkiválóbb pénzügy-politikai örökséget, melyet a mostani országgyűlés a jövőnek hátrahagy. Ez utóbbira ezenkívül még sok eminens fontosságú kérdés elintézése vár. Kereskedelmi és vámszerződésünk Ausztriával, a quota-egyezség és az osztrák-magyar bankkal kötött *modus vivendi*, rövid idő múlva lejárnak és a legközelebbi országgyűlési ülészak alatt kell, hogy tárgyalassanak. Ama sarkalatos kérdések tehát, melyek már oly számtalanszor és talán szünet nélkül foglalkoztatták hazánkban az országházat, a kormányt, a sajtót és az ország polgárait osztály és nemzetiségi különbség nélkül, ismét megújulnak és a harc az egyes pártok és a kormány közt előreláthatólag a lehető leghevesebb lesz.

Gladstone.

Mily büszkén foglalta el Beaconsfield helyét! Hogy tömjénezett neki az egész ország, mint a liberalizmus nagy vezérbajnokának. Mily büszkén beszélt az ő magas céljairól, mennyire bizott erejében és mennyit ígért!

És most látja a világ, hogy mennyit értek az ő divatos jelszavai. A mit Beaconsfield mesteri kezei jól megalkottak, azon ő csak rontani tudott. Elhibázta Anglia gyarmatpolitikáját, mely gazdagságának legfőbb forrása. Az ir válságot félrendsabályaival Anglia valóságos nyavalyájává mérgecsitette. Botrányokat idéztetett elő a par-

liamentben és zavarokat a belpolitikában. Meghátrált gyáván a mahdi előtt, megfélekedett a szudáni ügyben Anglia becsületéről. Most is hagyja egy kiváló tábornokát a végsőig szorongattatni és vonakodik mentségére csapatokat küldeni.

Ezek az ő politikájának eredményei. Az ő nagy elveinek nyilvánulásai. Az ő liberalizmusának gyümölcsei.

Angliának nincsenek isinyére. Anglia kezdi mindinkább megelégni az ilyen liberalizmust. És esupán a toryk vezérhiánya okozza, hogy idáig is lézeng még Gladstone liberalizmusa.

A liberalizmusra egyáltalán rossz idők járnak. Az ő csalhatatlansági és mindenhatósági dogmái kezdenek szobatudósok agyába visszaszorulni, a világnak mindegyre kevesebb kell belőle.

A németországi kudarcot az angolországi fogja követni nemsokára.

Politikai hírek.

Hazánk. A fiumei kérdésben eljárta bizottság jelentése az országgyűlés berekesztésével egyszerre érkezett; tétovázó hangja, semmitmondó mivolta azt bizonyítja, hogy a magyar álláspontot érvényesíteni a kormány teljesen képtelen volt.

Ausztria. Schönererék elmérgesedett, de már legalább a parlamentben szünőfélben levő izgalmas veszekedéseit egy sokkal nagyobb fontosságú parlamenti affaire váltotta fel. Midőn a *vizépitésekről* szóló törvényjavaslat felett, harmadszori olvasás után a szavazás megejtett, elnök a törvényjavaslat elfogadását konstatalta. A baloldal ez ellen a legingerültebben tiltakozott s azt állította, hogy a törvényjavaslat ellen szavazottak vannak többségben; minthogy az elnök a baloldal tiltakozását figyelembe venni nem akarta, a baloldal egy pár képviselő kivételével, «erőszak», «jogtalanság» kiabálások közben a házat elhagyta. A szakadás után minden pártklubban élénk vitatkozások folytak a további teendők felett. A baloldal egy része azt akarta keresztülvinni, hogy az elnök ezen eljárását a párt távolmaradása által torolja meg. Hangoztatták az elnök lemondását is. A következő napi ülésben az elnök azon indítványt tette, hogy a megtörtént sajnós eset következtében ezután minden megejtett szavazás alkalmával — kivéve a névszerinti szavazást — mielőtt az eredményt konstatalná, felhívja a házat a szavazásra netáni észrevételeknek megtételére. Elnök eme nyilatkozata csillapítólag hatott a kedélyekre s azt eredményezte, hogy a baloldal a következő napon testületileg ismét bevonult a házba. Ezen eset után a ház a *munkaidőről* szóló törvényjavaslat felett megkezdett beható tanácskozásait folytatta nyugodt hangulatban.

Németország. A szoczialista törvényre vonatkozólag megejtett szavazás a Bismarck kormány iránt megingott népszerűséget csak látszólag állította helyre, mert kitünt, hogy a liberálisok kisebbsége csak azért szavazott a törvényre, hogy a meg nem szavazást a választásoknál a liberalizmus ellen ki ne zsákmányolják. A liberálisok azonban e mellett a kancellár politikájával való elégedettségüket határozottan nyilvánították. — Khina a visszahívott Li-Fong-Pao helyébe követet fog küldeni Berlinbe, ki egyszersmind a párizsi, londoni és bécsi udvaroknál is helyettesítettik és Berlinben fog székelni. — Windsort képviselő a májusi törvények organikus átvizsgálását célzó indítványa, mely mellett az egész centrum, a lengyelek és a konzervatív párti képviselők szavaztak, 168 szóval 116 ellenében elvettetett. — A nemzeti sza-

badelvü párt több mint 500 tagból álló népes értekezlete a választási törvényekkel szemben tanusított korona-jogok eddigi módon való fenntartása mellett demonstrált.

Franciaország. A republikánus sajtó osztatlanul állást foglal és helyesli Ferry kormányelnök eljárását a Khinával megkötött békeszerződést illetően, mert ez által Franciaország kereskedelme sokat nyert, s külföldi verseny ellen védve lesz. A szerződés következő négy cikkbe van foglalva:

«Az 1-sőben Franciaország kötelezi magát arra, hogy tiszteletben tartja s ha kell, védelmezi Khina déli határait, melyek Tonkingot érintik. A 2-ik cikk a khinai csapatoknak Tonkinból való visszavonását s az Anammal való mostani és jövőbeli szerződések elismerését mondja ki. A 3-ik cikkben Franciaország lemond a hadi kárpótlás követeléséről, tekintettel Khina engesztelékeny magatartására. Végül a 4-ik cikk szabad kereskedelmet biztosít Franciaországnak a Tonkingot érintő déli határ mentén, s e célból kilátásba helyez egy kereskedelmi szerződést Khina részéről a legengedékenyebb szellemben, a francia kereskedelemre nézve a lehető legkedvezőbb föltételek mellett. Végül megemlíti, hogy mihelyt a jelen szerződés kölcsönösen aláíratott, a kormányok ki fogják jelölni meghatalmazottjaikat, a kik három hónap lefolyása alatt össze fognak ülni, hogy a kijelölt alapokon tanácskozzanak.»

A Ferry-kabinet az általános sikertől bátoritva és megerősödve, most már gyarmatpolitikájára is bizalmi szavazatot fog kérni, s ezzel a madagaskari kérdés is vagy elintézve, vagy pedig elnapolva lesz. Ez uttörés arra nézve, hogy az alkotmányrevízió kérdése is napirendre tűzessék. A minisztertanács már formulázta is a revízió pontjait a következőkben:

«1. A szenátor választásokra a községek ezentul nem egy-egy hanem a lakosaik számának megfelelő számú delegátust fognak kiküldeni. 2. A szenátusnak ezentul nem lesznek elmozdithatatlan tagjai. Az eddigiek azonban megmaradnak. 3. Pénzügyekben harmadizben a képviselőház szavazata lesz döntő. 4. Az ülészakok megnyitása előtt való nyilvános imák elmaradnak. A kormány e javaslatra nézve a sürgősséget fogja kérni.»

A konferenzia ügyében a francia és angol kormányok közt folyt tárgyalások — mint hírlik — be vannak fejezve s a francia álláspont értelmében eldöntve. Az ülésezések valószínűleg júniusban kezdődnek. A konferenzia üléseinek helyeül a porta Konstantinápolyt óhajtja, Franciaország Anglia véleményéhez csatlakozik, Németország és Ausztria-Magyarország még nem nyilatkoztak.

Angolország. A kormány által keresztülvitt bizalmi szavazás épen nem volt elegendő arra, hogy az egyiptomi politika által felizgatott kedélyeket kibékítse. Különben is konstatálva van, hogy a többség csak úgy volt elérhető, hogy a miniszterek is szavaztak és a Parnelliták közül 11 képviselő távol maradt a szavazástól. Noha tehát ezen szavazás eredményének nem nagy erkölcsi súlyt tulajdonít az angol közvélemény, Gladstone a lemondásról, vagy a parlament feloszlatásáról hallani sem akar. — A választási reformra vonatkozó bill felsőházi tárgyalásakor újra tűzpróbának lesz kitéve a kormány, mert az ellenzék annak megbuktatására fognak törekedni. A konferenziára vonatkozólag olyan hírek is vannak forgalomban, melyek szerint konferenzia nem is lesz. — Egyiptomi hírek szerint Gordon tábornok több szerencsés kirohanást rendezett és maga jó egészségben van.

Törökország. Szaid pasa nagyvezér indítványára, a török kormány elhatározta, hogy sajtóirodát fog szervezni kiváló szakemberek vezetése alatt, mely iroda úgy a bel- földi hírlapokat mint a külföldi hírlapok levelezőit alapos információkkal fogja ellátni. Eme, ott még egészen új intézményt felette méltányolják s működésének a legjobb eredményt jósolják.

Oroszország. Vilmos herceg oroszországi látogatásának a közönséges udvariasság tényénél nagyobb fontosságot nem tulajdonítanak Oroszországban. Azt a színezetet adják neki, mintha a Német- és Oroszország közt fennálló barátságnak újabb megerősítése volna. A herceg fogadtatása igen fényes és nem tisztán a hivatalos fogadtatás jellegével bír.

SZÉPIRODALOM.

Vallomások.

I.

Serény a vágyban, rest a tettben;
Aludt vér s mégis telhetetlen.
Csábitni kész a nőt, ha messze;
De bamba, szóltan véle szembe'.

Ilyen vagyok, mióta élek,
A szerelem elméletének
Tudósa, bölcse, hirdetője,
S a gyakorlatban gyáva, dóre.

II.

Mint az éhes koldus-ember,
A ki sóvár, kandi szemmel
Csak nézi, a mire vágyik:
A kirakat drágaságit:

Úgy vagyok az asszonyokkal;
A ki lát, azt mondja joggal:
Becsületes koldus-ember;
Éhen hal, de lopni nem mer.

III.

Nők szemei, hogyha szépek,
Óh, be gyorsan megigéznek.
A hány szép nő: megkivánom.
Hajjalálom!

Ha mosolygó szeme biztat:
Jer, szeretni megtanítlak:
Csak pirúlok, csak csodálom . . .
Hajjalálom!

Hogyha aztán mást ölelget:
Azt mondom: Nem érdemelt meg.
S ő neveti bambaságom'
Hajjalálom!

IV.

Heinével, ha kell, bevallom;
Ha nem is oly büszke hangon;
De pirúlva, meghatottan:
Szüzet el nem csábitottam.

Olyan nő sincs a világon,
A kinél vón' tartozásom;
Mert a csók volt az egyetlen,
A mit mindig kifizettem.

A titkos rejtekhely.

Modena olasz város képtárában egy kép eredetije vonja jelenleg magára a nézők figyelmét, melynek igen meghatározó, mesészerű története van. A hajfonatokat és nyakat pazarul átfutó ritka beesü smaragd ékszerrel ékített fő, egy ifju szeretetreméltó nőnek az arczépe, kinek lelkiható szemeiből titokszerű bánat sugárzik ki. Tekintete a messzeségben látszik tévelyegni s azt a benyomást kelti, mintha valami szomorú, végzeteljes jövő tárult volna elé. Az élet tavasza által a kedves piros ajkakra lehelt bódító mosolytól még tündöklő arcra, az ösztönszerűleg érzett balsors egy bánatos vonást lehelt. A nőt, kinek festett képe előtt keblünket a bámulat és szájalom kettős érzete fogja el, Ginevrának hívták; egyetlen szeretett leánya volt egy dúsgazdag nemesnek, boldog menyasszonya egy ifju, deli grófnak, kit a hölgy bálványozásig szeretett. Már bevégződtek a nászünnepély szertartásai, a fényes lakoma éppen végére ért, midőn a gyönyörű hölgy gyermekkori barátai és bárátnői, kik a lakadalomban résztvettek, a vigalom minél élénkebbé tétele végett valami tréfás mulatságot akartak rögtönözni. Elhatározták tehát, hogy az ifju nő az ő játszótársnőivel a vár lakatlan és ismeretlen folyosói valamelyikében elrejtődzik s mindaddig nem hagyja el buvóhelyét, míg a keresők nyomára nem akadnak s minthogy ő ismerte legjobban az elhagyott helyeket, mint vidám özike elsőnek szökött be egy sötét folyosóba és azonnal eltűnt. Eleinte vígan és nevetve keresték, majd kifogyva a türelemből a játszótársak bangos kiáltással, később kérelemmel hívták vissza rejtekeiből. A kiabálás, a kérő szó eredménytelenül hangzott végig a komor folyosók üregében. E közben az est is elérkezett, a vár bástyatornya hosszú árnyékot vetett és a kedélyek mindinkább izgatottabbaká váltak. Fáklyákat gyújtottak s a vár minden zegét-zugát bekeresték; a kert egyetlen bokra, a gazdasági-épületek egyetlen rejteke sem maradt megvizsgálatlanul; a szép Ginevrának semmi nyoma! A vigalom gyászszá változott; a boldogságot fájdalmas kétségbeesés váltotta fel. Az ifju férj, az eltűnt szülői, a vendégek és cselédség lázasan folytatták a keresést; behatoltak a pinczékbe, felmentek a legmagasabban fekvő helyiségekbe, megvizsgálták a vár kutjait s ez egész éjjel tartó keresés csak a valószínűségét sem volt képes megállapítani az eltűnt hollétének. A hajnal is széthinté piros fényét a tájon, csak Ginevra maradt távol.... Az eltűnés hírének szárnyrakeltével azonnal megszületett a mese, hogy a bájos arát, a közeltengeren tanyázó martalócok rabolták el a kertből. Megvizsgálták a partokat s arról győződtek meg, hogy éppen akkoriban tengerirablóknak híre sem volt a vidéken. Nap nap után telt s az eltűntnek már csak emléke volt. De ez a szomorú emlék mindig ott ült a boldogságtól oly iszonyú módon megfosztott férj lelkén, a ki bánatában a hitetlenek ellen folytatott harcban vállalt szolgálatot s ott kereste a halált, de nem találta. Ginevra szülei felett már rég zöldelő sir domborult, a gyászos férj a csaták heve után még mindig kutatta a vár minden részét, melynek most már ő volt egyedüli lakója. Egy félszázad mult el azóta, a deli grófból galambösz agg lett; minden változott körülte, még a vár gránit falai is omladozni kezdtek, csak erős bánata maradt a régi. Hogy a kedvesére emlékeztető egyetlen emléket, a várat megmentse az idők rombolásaitól, az omladozó falak újításához fogott s íme, e már reménytelen munka hozta végre felszínre a titok kulcsát. A munkások éppen egy felig leomlott fal lebontásával foglalkoztak, midőn egy sajátságos szerkezetű titkos rugó

ötlőt szemükbe, melyet megnyomva egy tágas rejtett és a falba épített szobára akadtak. A szobában egy esontváz volt, melynek a nyakán talált smaragd ékszer kétségtelen bizonyosságot nyújtott arra nézve, hogy az nem más, mint a titokszerűen eltűnt ara. A szerencsétlen ama végzetes napon bizonyára megérintette e sajátságos rugó készletet, de mikor a csappantyú bezárult, szegény Ginevra többé nem volt képes azt felnyitni, sőt a rejtekhely berendezésénél fogva, hollétét a közeli járó-kelőkkel sem közölni. Így jutott Ginevra, boldogsága tetőpontján ama sirba, mely félszázad mulva adta vissza kiaszott hulláját, hogy az érte kesergő férj szerettei mellé helyezze örök nyugalomra; így kellett a vidék legbájosabb hölgyének élve sirba jutni s szerettei kétségbeesett jajveszékléseit hallva, s kínos éhhalál áldozatává lenni. A megtört férjre szeretett neje hullájának feltalálása oly hatást gyakorolt, hogy a hosszú szenvedésektől különben is elesigázott ember eme izgalmak következtében csakhamar követte nejét a sirba.

A sötét középkor emlékeként fennmaradt lovagvárak majd mindenikében voltak ily titkos rejtekhelyek, hogy a néhavaderkölesű váruralattomos büneinek jelét fedje el az igazságszolgáltatás elől. A már csak romokban álló omladékok, a mult idők hány borzasztó büntényéről tehetnek bizonyosságot. . . .

A p a i ö r ö k s é g.

— Elbeszélés. —

IRTA: REVICZKY GYULA.

Még csak hamvazó szerdát mutat a kalendárium, de máris valóságos tavaszi nap ragyog be kis- és nagyvámosi Fejérházy Tibor ablakán, ott játszva sugaraival a veres paplanon, mely az alatta nyugvót álláig takarja, a kanapén heverő sötét nadrágon és a kék pántlikás legyezőn, mely az ágy fejénél levő széken hever. A tegnapi táncmulatságon, mellyel Borsodyék a farsangtól elbucsztak, a tüzes szemű házikisasszonykától hozta haza Tibor ezt a legyezőt, azt állítván, hogy a pántlikát, mely az egyes küllőket összefogta, véletlenségből elszakítván, most kötelessége ujat fűzni a legyezőbe. Majd ha meglesz, bátorságot vesz magának, hogy személyesen átadja.

Nem is véletlenségből szakította szét azt a pántlikát, hanem ürügyet keresett, hogy mielőbb találkozassék újra a kis Jennyvel, a ki bizony egy kicsit elforgatta az eszét. Csak úgy hajnal tájban vetődött haza, de ekkor se tudott sokáig elaludni. Izgatott volt és Jennyre gondolt, s talán most is róla álmodik, ha egy a táncban kimerült, fáradt ifjunak egyáltalán lehetnek álmái. A postás is hozott neki ma már levelet; akkor egy percze föl is ébredt és álmosan megnézte a boríték irását, de látván, hogy mostoha anyjáié, egykedvűen dobta vissza az asztalra, befordult a fal felé és tovább aludt. Elég ideje lesz még megtudni, mi van abban a levélben.

A téli nap csak tovább ragyogott. Befutotta az alvó ficsúr haját, képét; ott tánczolt azon a levélen is, édes keveset törődve tartalmával, mely (az ortográfiai hibákat kiigazítva) röviden így hangzott: «Édes Tibor, tudatom veled a szomorú hírt, hogy atyád ma hajnalban meghalt. Légy erős és bizzal istenben. Anyád, *Fejérházy Vilma*. Budapest, 1869. farsang utolján U. i. Akiknél most tartózkodol, igen jó emberek; kérj tőlük utiköltséget.»

Bár mennyire lakonikus volt e levél, tartalmazott fölösleges dolgot is, t. i. ama figyelmeztetést, hogy legyen erős Tibor. Erősebb már nem is lehetett volna, mint a minőnek mutatkozott, mikor úgy délfelé föltápáskodván, ásitva felbontotta és elolvasta a mostoha-anya jób-hirét. Szó nélkül visszadobta az asztalra és lassan öltözködni kezdett. Hogy mit érzett? Fájdalmat? Nem mondhatni. Meglepetést? Azt se. (Atyja már két év óta volt nagy beteg.) Se nem busult, se nem gondolkozott az eseten.

A mult éji mulatságon valamivel többet ivott, sokat tánczolt, meg aztán ki sem aludta magát kellően: lehet, hogy ettől volt oly kábult és gyenge. Ugy érezte magát, mint a ki nagy tivornya után magát ki nem aludva, fütött szobába lép. Feje nehezebb, eszmélete homályosabb, akarata gyöngébb. Bágyadtan lép, halkabban beszél; fülei a hallásra, idegei az érzésre tompábbak és hajlandó hallucinációkra.

Egyet azonban ebben a ködös, mámoros állapotban is megsugott Tibornak az ösztön: hogy az a levél gyász-hirt tartalmaz és hogy neki most akarja, nem akarja, szomorunak kell lennie. De hát hogyan kezdje? Rohanjon be a levéllel nagybátyjához? Sirjon és jajgasson? Ennyi álorczáskodásra még nagyon fiatal. Nincs is erre szükség, mert hiszen a csendes, u. n. megkövült, niobei fájdalom még nagyobb hatásu. Hangosabb lépések által jelezte, hogy már ébren van és fölkel, aztán öltözetlenül, hálóingesen leült ágya szélére, kezébe vette a felbontott levelet és mozdulatlanul, meredten bámult maga elé.

Az ifju jól számított és nem sokáig kellett ebben az állapotban maradnia. Nagybátyja, Sármezey Andor alig hallotta meg Tibor lépteit, benyitott hozzá, őt kivallatandó, ki tetszett neki a Borsodyék mulatságán legjobban? Tibor nem is viszonzta «jó reggelt»-jét, csak folyvást a levelet nézte, bambán és érzéketlenül.

— Tan bizony még most is alszol?

Semmi válasz.

— Nini, hát ez a legyező micsodát jelent? Valami emlék, hé?

Semmi válasz.

— Nézze meg az ember! Szeretném tudni, mi van abban a levélben, hogy így elszontyorodtál.

Tibor csak ezt várta. Nagyot sohajtott, vagy kétszer a fogai közt mormogta: borzasztó, aztán odanyujtotta az írást nagybátyjának.

— Olvasd!

— Valami hitelező zaklatása?

De alig pillantott Sármezey a levélbe, megbánta a tréfalkozást és szánó tekintettel adta vissza a levelet.

— Szegény Béla bácsi! Ez igazán lesújtó hír! De hát nem értesített senki, hogy nagyon rosszul van?

Tibor elbiggyesztette az ajkát, mintha sirni akarna. (Kitünően sikerült neki.)

— Sőt ép legutóbb azt írta Vilma, hogy most sokkal jobban van és ha így halad, tavaszra fölkelhet és kikocsizhatik.

— Megfoghatatlan! Hiszen igaz, hogy már régóta nyomta az ágyat; de így egyszerre, rögtön!

— És mostohám azt se tartotta szükségesnek, hogy táviratilag értesítsen.

Mialatt Tibor tovább öltözködött, Sármezey folytatta e haláleset gyászos és érthetetlen voltának hangsúlyozását. (A szegény Béla bácsi néhány ezer forintjával tartozott neki.) Aztán bement, hogy nevének is elmondja a hamvazó szerdához illő hirt és Tibor kénytelen volt végighallgatni, megtoldani Flóra néni sajnálkozó kitöréseit is.

Alig várta, hogy már a vasuti kupében egyedül lehessen és ledobhassa magáról azt az álcát, melyet mint nem őszinte érzést erőszakolt még közvetlen és ifju lényére.

Reggeli után félrehívta őt Andor és egy pár ötös bankót nyomott a markába. Gyöngé pirosság szökött Tibor arczába és a pénzt azzal a megjegyzéssel adta vissza, hogy nincs rá szüksége. Nagybátyja azonban biztatta, hogy ne szemérméteskedjék; tudja ő, a mit tud. Hiszen tegnap keztyüt se tudott magának venni.

— De ez éjjel kártyáztam és nyertem.

Andor ezt ugyan el nem hitte, Tibor azonban oly makacsul vonakodott a pénzt elfogadni, hogy elvégre is nem tehetett mást: visszatette tárczájába; de ekkor is megjegyezte:

— Ha esetleg mégis kellene, tudod, hogy rendelkezésre állok. Mikor utazol? A reggeli vonatról már lekés-tél, de a gyorsvonattal még indulhatsz.

— Azon megyek.

— Pakkot ne sokat vigy magaddal. Remélem, a temetés után visszajössz?

— Ha szívesen látsz, egy pár napra, mig valami után látok.

— Akár egy pár hónapra is, tudod, hogy úgy tekintünk, mintha családunkhoz tartoznál. Igazság, fekete öltözetemet magaddal viheted.

— Sose bántsd. Majd csak keritek Budapesten is.

Tibor e párbeszéd alatt folyvást hátat fordított nagybátyjának s idegesen tépdeste mansettáit. Röstellte a dolgot szörnyen és alig várta, hogy végre kijusson a szabad levegőre.

Volt még egy órája és két gyűrűje. Ezeket sietett elzalogosítani, hogy legyen min Budapestre utaznia. Visszatérve, egy kis kézi-táskát kért Andortól és abba hamarosan behányta czók-mókját.

Sármezey észrevette, hogy Tibor óra és gyűrűk nélkül jött vissza a városból, de nem szólt neki semmit. Ha így találja jobbnak — gondolta magában — az ő dolga, valamint az is, hogy kézi táskáját semmi áron sem engedte a cseléddel kivitetni a vasutra.

Ki látta, szólt, ily csöpp táská miatt egy embert mozgósítani. (Pedig kimenet mindig a csöndesebb utcákat kereste és félénken tekintgetett maga körül, nem találkozik-e valamelyik ismerősével.)

Még azt is kikérte magának, hogy Sármezey kikísérje; egyedül akart kigyalogolni.

— Hát iszen, ha egyedül akarsz menni, azt se bánom. Isten veled!

— Nyugodj' meg a sorsban -- tette hozzá Flóra. És mikor Tibor betette maga után az ajtót és kilépett az udvarra, férj és feleség összenéztek és egyszerre sohajtották utána:

— Szegény Tibor, mi lesz veled!

Ha valaki meglesi őt ebben a hangulatában, bizonyára azzal vádolta volna, hogy cinikus és szívtelen. Pedig csak fiatal. Abban a korban járt, a melyről azt mondják, hogy kegyelet híján való. Boldogult atyjának, kis- és nagyvámosi Fejérházy Bélának egyéb jót nem köszönhetett, csak az életét. (Ha ugyan volt rá oka, hogy ezt jónak nevezze). Csakis ezt. De annál több rosszat.

Alig tanulta meg anyja nevét kimondani, már el is vesztette. Atyja képét meg épenséggel nem tudta maga elé képzelni, csak annyira emlékezett, hogy sok vadász-kutyája volt. Tizenhárom éves korában találkozott vele anyja halála óta először. Igazi gyermek-éveit hol árva-, hol pozsony-, hol trencsénmegyei rokonainál töltötte.

Nőtt, mint a burján; apai anyai szeretet nem gondozta, a családi tűzhely melege nem tette neki a világot ott-honossá. Olyan volt, mint a bitanglásra hagyott vad esikő: akkor érezte magát legjobban, ha a hegyeken és erdőkön, bogarakat gyűjtve, egyedül kóborolhatott; elvadult és huzódott az emberektől. Atyja ezalatt, mint legjobb korban levő özvegy, vadászott, fürdőzött, lovagolt és udvarolt. Hét-nyolcz éven át egyetlen egyszer se látogatta meg fiát, s egyetlen egyszer emlékezett meg róla, sarkantyus csizmát, lilaszin magyar nadrágot s cifra himzett szűrt küldvén neki. Ezt leszámítva, csak a koszt-pénzt szokta volt időközönként elküldeni a rokonnak, a kinek a nyakán Tibor épen akkor volt. — Sármezeyék koszt-pénzt sem igen kaptak s Andor a puszta jóreménység fejében meg lágyszivűségéből hitelbe vállalta el Tibor további kiképzését, nem egyszer könyveit is ő vette, tandíját is a maga pénzéből fizette.

Tibor akkor tiz éves volt és már a gimnáziumba járt. Ha apát-anyát lehet pótolni, a Pozsonyban lakó Sármezey család volt az, a hol Tibor feltalálta pótzülei házát. Csakhogy lehet-e?... Annak bizonyára nem, a kit egy szerető anyja meleg védszárnyai takargattak a világ érintésének hidege elől; annak sem, a ki az apai szelid komolyságban, jószágos szigorban tanulta megismerni az egyetlen igaz és állandó barátot, a kire minden körülmények közt, sugaras és felhős napokban, örömben és fájdalomban egyaránt bizton számíthat... Tibor sem ezeket a meleg védszárnyakat, sem ezt a jó barátot nem ismerte. Mit tudta ő, hogy lehet valakit jobban is szeretni, mint a hogy őt szereti Flóra néni; hogy lehet őszintébb — bár néha szigorúbb — barátunk is, mint Andor bácsi. Az ismeretlen után nem vágyódunk; a mink nem volt, annak elvesztését se sirathatjuk. Tibor nem ismerte, mi az a szülői ház; nem voltak szülei, tehát nem is érezte magát árvának.

Minden gyermek sorsát ilyenek hitte. Ha elszakadt csizmáját megfejeltek, ha reggel megkapja pohár tejét, uzsonnára vajás kenyerét, elmehet labdázni, fürödni: hát mi más kell még az élethez. Majd megtanulod kis- és nagyvámosi Fejérházy Tibor! Eddig csak úgy hallomásból tudtad, mi az a papa és mama: majd megtudod tapasztalásból is.

Egy szép szeptemberi napon Sármezey Andor azzal a hirrel lepte meg Tibort, hogy a jövő héten leviszi Budapestre atyjához, a ki most új anyát szerzett neki. Ezt akkor nagyobb megdöbbenéssel fogadta Tibor, mint hat évvel később atyja halálának a hírét. Megijedt, mint a szegény bünös, a kit bírása elé visznek. Nem is tudta másképen elképzelni atyját, mint zord és szigorú birónak. Magában véve annak a körülménynek is bizonyos retteget kellett benne támasztania, hogy sose látta (legalább nem emlékezett, hogy látta volna) azt a férfit, a kit atyjának volt kénytelen szólítani. Legfőlebb rokonaitól hallotta évenként egyszer-kétszer, hogy Béla bácsi tudakozódott náluk, hogyan viseli magát és azt izente neki, hogy jól tanuljon, mert különben suszterinasnak adja. Azonkívül egyszer elküldette magának Flóra néni által fia mértékét; leendő mamája volt rá kíváncsi. Hogyan fog ő most ezzel a szigorú idegen emberrel találkozni! Hiszen tanulni jól tanult; mint a tüzes ló, ostor nélkül is sebesen járt, tudván, hogy különben veréssel hajtának, de másképp vásott, szilaj, zabolátlan ficzkó volt. Persze most vége lesz a kószálásnak, pajtáskodásoknak; ezt nagybátyja is előre megmondta neki. Elfogulva nézte, hogy földozzák fehérneműjét, tisztítják és javítgatják ruháit. Elvitték a borbélyhoz is s a mi iránt nagy ellenszenvet táplált,

kénytelen volt megnyiratkozni. Flóra néni csodálkozva tapasztalta, hogy Tibor napról-napra csendesebb, elvonultabb, nyugodtabb lesz. Csak egyszer villant föl még benne a régi vad gyerek: mikor a néni az elutazás előtti napon megkérdezte tőle, mit főzön ebédre; mert úgy dukál, hogy legutoljára Tibor állítsa össze az étlapot. Rendelt magának egy egész ludmáját s úgy falta fel, hogy — mint maga mondta — meg se kottyant. Sőt mikor Flóra néni figyelmeztette, hogy elrontja a gyomrát, ha oly mohón eszik: gorombáskodni kezdett vele.

De ebéd után annál csendesebb lett. Nagybátyja szinte azt hitte, hogy csakugyan megártott neki a ludmáj. Pedig dehogy ártott! Nem volt annak a fiúnak más baja, csak a tréma, hogy most idegen emberek közé kerül, a hol bizonyosan nem lesz olyan jó dolga, mint Andor bácsiéknál. Ez az aggodalom kóválygott a fejében egész éjjel; félelmes bizonytalanság nehezedett, mint sűrű köd, mellére s nem birt elaludni. Mikor reggel fölkel, úgy érezte magát, mint a kit a siralomházból a vesztőhelyre visznek. Szelid és szófogadó volt, gépiesen megtett mindent, akármit mondtak neki s mikor málháját kitétek a folyosóra, hogy onnan a kocsira rakják, beszaladt Flóra nénihez, ruhájába czipajkodott s mint mikor először vitték az iskolába, elkezdett hangosan és keservesen sírni.

Fuldokolva kiabálta, hogy ő innen nem megy el; inkább megjavul, ha rossz volt, csak hagyják itten s ne vigyék idegenek közé, a kiket nem ismer. Sármezeyné csak nagy nehezen bírta a fejébe verni, hogy hiszen nem idegenek közé megy, hanem atyjához. Eddig csak azért volt náluk, mert édes anyja meghalt; de mostan kapott új mamát, a ki bizonyára szeretni fogja. Hát ne féljen és ne rosszkodjék, nem olyan kis gyerek ő már.

Tibor félénken nézett föl nagynénje szemei közé s azt mondta:

— Csak legalább Flóra néni is jönne!

— Majd meg foglak látogatni. Vakációra pedig te jössz el hozzánk.

Sármezey Tiborral utazott. Budapesten a pálya-udvarban egy csinos szőke fiatal asszony várta őket. Andor bemutatta neki Tibort, mire a szőke asszony fiának nevezte és megcsókolta; egyszersmind tudtára adta, hogy a papa otthon maradt, mert nem jól érzi magát. Tibor félénken huzódzott az új mama elől s a világ minden kincseért se szólt volna hozzája. Csak ha kérdést intézett hozzá s neki válaszolnia kellett, nyitotta ki a száját.

Sármezey azt mondta, hogy vendéglőbe száll és így Tibor és mamája egyedül hajtattak be a városba egylovas kocsin. Minthogy a szőke kis mama nagyon beszédesnek mutatkozott, Tibornak a száját se kellett kinyitnia. Mindössze a házakról bátorkodott bizonyos lokális hazafiságból kifolyólag megjegyezni, hogy azok nem oly szépek, mint a pozsonyiak, a mire aztán a kis mama azt felelte:

— Ugyan, ugyan, hogy lehet ilyet mondani!

S ha már a főváros, házainak külseje se ragadta el Tibort, belsejük, miután hazaértek, még rosszabb hatást tett rá. A kerepesi-út egy rozszant házában első emeletén hónapos szobában lakott atyja. Szegényes berendezésű hajlék, kopott butorok fogadták a belépő Tibort, a ki kislelküen állt meg a küszöbön s nem mert belépni, míg egy magas barna férfi nem fogta meg kezét s nem vont a horpadt kanapéhoz, mialatt összevissza csókolta.

— No fiu, ugyan megnőttél mióta nem láttalak! Egész, legény vagy már. Emlékszel-e még rám?

— Nem emlékszem, válaszolt Tibor alig hallhatóan.

— Bizony régen volt, régen volt! — Hát anyád hogy tetszik?

Tibor remegett mint a nyárfalevél s oly halkán beszélt, hogy csak az hallhatta meg, a ki mellette állva nézte ajkainak mozgását.

— Tetszik. Hát apa itt lakik?

— Szólits te-nek. Hiszen apád vagyok, nem idegen ember. Érted?

— Értem. Hát itt lakol, apa?

— Csak addig, a mig alkalmas lakást találunk. Megéheztél-e?

— Egy kicsit.

— Várj, mindjárt hozatunk uzsonnát. Aztán a szőke kis mamához fordult.

— Édes Vilmuskám, szólj csak ki Vandráknénak, hogy főzzön egy kis kávé és hozasson hozzá jó ropogos császár zsemlyét.

Mikor Vilmuska kiment, Fejérházy Béla átszellemült tekintettel fordult Tibor felé s így szólt hozzá:

— Szeresd ám! Az egy kincs, egy drágagyöngy! Mondom, szerest őt!

A drágagyöngy ismét belépett s halkán, de azért elég hangosan, hogy Tibor meghallhatta, azt mondta, hogy Vandrákné nem főz kávé, ha nem kap pénzt; már ugyanis hosszú a rovás.

Fejérházy Béla dühösen felpattant a kanapéről és cseh-pimasznak és isten tudja még minek nevezte el Vandráknét. Azután férj és feleség összedugták a fejüket és tanakodtak, halkán, de Tibor azért minden szót megértett.

— Csak nem lehet mindgyárt első nap éhezni hagyni, szólt az apa.

— Fiala gyomor; várhat vacsoráig, replikázott a drágagyöngy.

— De vacsorára is kellene egy kis bor meg mi, és pénz nincs. Szerezni kellene.

— Tibornak most úgy sincs szüksége az ágyneműjére.

— Hát nem bánom, küldd el!

A drágagyöngy saját kövér kis kezeivel előhuzta a szoba sarkába letett csomagot, melyben az ágynemű volt és kezdte bontogatni, aztán csengő hangon odaszólt Tibornak, hogy menjen le és a sarokról küldjön fel egy hordárt. Ez a hordár aztán magával vitte Tibor paplanát, s pár percz múlva ezédelába göngyölt pénzt hozott vissza a kis mamának. Erre aztán lett kávé is, bor is. Az apa és Vilmuska egész este nagyon jókedvűek voltak, s biztosították Tibort, ne legyen olyan szótalan. Ez volt az ő első estéje a szülői háznál. (Folyt. köv.)

S P O R T.

A lóidomításról.

A vágta mint idomítási eszköz és a horog (Hanke) hajlitása.

Hogy mi a vágta, hogy a ló lábait miként rakja e jármódban, elmondtuk — mondjuk most el miként oktató a ló e jármódban való járásra — fordulatok megtételére stb. egyensúlyának fenntartása mellett.

Összeszedett vágat a ló csak akkor lesz képes menni ha lépést és ügetést jó tartással tud menni — s ha az előbbeni fejezetben leirt hajlással tud összeszedett ügetésben járni, mert a helyes beugráshoz, az egyensúly meg-

tartásához okvetlen szükséges hogy a külső hátsó láb a test alá tudjon meghajolva lépni — s hogy ezen állásban a súly támpontjául tudjon egy pillanatig szolgálni.

Összeszedett vágatani menést tehát csak akkor lehet a lótól követelni, ha annak minden csuklója — oldalbor-dája hajlékony és aczélos — ha már a többi jármódban tartását megtartani képes — a mit hajlítás, oldaljárások stb. által értünk el — a helyes időben megkezdett összeszedett vágta a hajlékonyságot minden irányban fokozza — téstrészeinek ruganyossá tételét előmozdítja; ha tehát első tekintetre megütközik az olvasó azon hogy a vágatáról itt újból szólok — annak azt felelem, hogy itt a vágatáról mint egy a ló ügyesedését előmozdító eszközről van szándékom szólni, s nem a vágatáról mint jármóról — én úgy mint az oldaljárásról — hajlításról stb. szóltam — nem a vágatáról mint *célről*, de a vágatáról mint *segédeszközről*. A ló testének továbbítása *vágatában* lényegesen különbözik a lépést és ügetésbeni továbbítástól, mert lépés és ügetésben ez felváltva az egyik aztán a másik oldal hátsó láb által eszközöltetik egyenletes taktusban, holott vágatában a testet mindkét hátsó láb egyszerre továbbítja (a belső hátsó láb azonban több erővel hat).

A hátsó külső, és belső, valamint az első külső és belső lábak léptének taktusa egyenletes, habár az időköz — a hátsó és az első lábak földre lépése között, egy gondolatnál hosszabb és az egyik és másik hátsó, vagy az egyik és másik első lábak földre jutása közötti időköz. Ennek oka az hogy míg lépést és ügetést a hátsó lábak előre lépnek és a testet továbbítják, tehát működésük kétszeres, addig vágatában működésük háromszoros a mennyiben először a súlypont felé, a test alá lépnek, a test súlyát viselik, s végre továbbítják.

A külső hátsó láb az, mely meghajolva először jut a földre s mely a súlyt először magára veszi, utána a belső hátsó láb lép a lovas súlypontjának közelébe s meghajolva segít a terhet viselni s balanceirozni.

Midőn a hátsó részek kellő meghajlása és sülyedése által a ló eleje a vágatánál felemelkedik, először azt a belső első láb teszi és aztán a külső.

A továbbítás céljából a külső hátsó lábnak, miután a súlyt magára vette és meghajlott — újból ki kell nyulni, a belső hátsónak pedig minden részeiben meghajolva a lovas súlypontja alá kell jutni.

A külső első láb jut először a földre, s magára veszi a lefelé ereszkedő ló elejének súlyát.

Tehát a külső hátsó láb az, melynek legtöbb erőt kell kifejteni, a mennyiben a meghajlás után ki kell nyulnia, hogy a súlyt továbbithassa, míg a belső hátsó lábnak leginkább kell meghajolnia, hogy az ugrást támogassa.

A külső első lábnak a legrövidebbet kell lépni s a hátulról jövő a ló elejére nehezedő súlyt felvenni, s minden újabb ugrásnak ruganyosságot kölcsönözni. A belső első láb lép legszabadabban és legmagasabban.

Az elmondottakból látjuk hogy a két külső láb erőlteti meg magát legjobban — ezért kell mindkét oldalra vágatolni, hogy az egyoldali lábak ne szenvedjenek többet.

Ha egy lónál például a bal hátsó lábon nyultetem (Hasenhacke) vagy más baj mutatkozik — kevesebbet kell jobbkézre vágatolni mint balra, mert ez által a bal lábat kiméljük, — s ha vágatunk is jobb kézre ezen az oldalon ne kívánjuk a külső láb tulságos meghajlását, s a terhet ne hárítsuk egészen a ló hátuljára — engedjük a lovat egy kissé mint — mondani szokták — az elején menni.

Mondtuk, hogy most a vágтарól mint idomitási segéd-eszköztől akarunk szólni — tehát kiválóan az *összeszedett vágta* az, mely megbeszélésünk tárgyát képezendi.

Azon oldal felé, melyen vágтázni akarunk, állítjuk a ló fejét s hajlitjuk bordáit, ép úgy mint összeszedett ügetésben — szemelől nem tévesztvén azt, hogy mit és mennyit lehet tanítványunktól követelni, tekintetbe véve alkatát, erejét, korát és ügyességi fokát. A ló akkor vágтázik szépen, ha egy patkónyomon halad, farával sem ki nem esik sem *beállitva nines*, ez utóbbi hibába esik a legtöbb lovas, pedig a gerincz és hátsó részek ez esetben nem hajlanak kellően s így a vágta nem lesz idomitási vagy hajlitási segédeszköz.

Összeszedett vágтában keskenyebb patkónyomon halad a ló mint lépés és ügetésben.

Mindaddig nem lehet összeszedett vágтát a lótól követelni, míg összeszedett ügetést nem tud menni, kellő tartással s míg összeszedett ügetésben nem képes a terhet inkább hátuljára háritani, tehát az összes oldaljárásokat ügyesen kell tudnia megtenni, hátralépnie kell tudni stb. akkor lehet tőle csak összeszedett vágтában való menést követelni, mely járás aztán még hajlékonyabbá teendi, s ügyesebbé az oldaljárások szabatos csinálására.

Hajlitott vonalon a ló könnyebben tud egyenesen vágтázni, sokan az egyenes vonalon, illetőleg a lovarda járásán — sokan pedig nagy körben kezdik a lovat összeszedett vágтára tanítani; miután a járásra való beugratásnál is lekerekítik a szögleteket, az is egy hajlitott vonalon, — körvonalat többé vagy kevésbé megközelítő — vonalon való lovaglás. Tehát egyik mód olyan jónak mondható mint a másik; oly lovagnál melyek szabatosan tudnak a nagy körvonalon menni, a körvonalon való beugratást vélem czélszerűnek; olyanoknál, melyek alkatuknál, erejőknél vagy bármi más oknál fogva az idomitás azon idealis fokát nem érték el — mely után törekedünk jó lesz, a szegleteket jól lekerekítve, a járáson beugratni.

A vadászat történetéhez.

(Vége.)

Ha a vadásztársaság kócsagot vagy egyéb gémfajt vert fel, azonnal utána ereszték a sólymot; a vadászok pedig megeresztett kantárszárral nyargaltak azon irányban, merre az üzött vad repült.

E hajszak ritkán estek meg baleset nélkül. Lóról való leesés különben nem igen jött számba, ha csak egy kis gyenge ficzomodással, vagy nyaktöréssel nem járt; mindezekről eltekintve azonban, mégis kellemesebb sport volt a mai *rókászatnál*.

A sólyom, ha a kócsagot beérte, csőrívágások és láb-rugásokkal törekedett ezt leszédíteni, a mi persze csak az erősebb fajoknak sikerült, mivel a gém, — különösen a kócsag — hatalmasan védi magát a légben, s nem közönséges erélyt fejt ki. Az ilyen viadatok elragadó hatással voltak a sólymászokra nézve, különösen azon érdekes kép, mely a madarak harczi közben fent a légben ékeskedik. Hogyha aztán a kócsag a levegőből leveretett, vagy a sólyom körmei közé került, a legközelebbi vadász által ragadtatott meg, a ki menten kiszedte értékes tollait, melyek hajdanta a kalpagok legszebb ékeül szolgáltak.

Szokásban volt az elevenen elfogott gémekek és kócsagok egyik lábára kis *békócskát* csatolni, melybe az *évszám* s az illető sólymár *neve* volt *bevésve*, hogyha aztán az

ilyenképen megjelölt és ismét szabadon bocsájtott madár idővel ismét kézrekerült, különös és nevezetes mulatságra adott alkalmat.

A sólyomnak vadászatra használható fajai többnyire *fajdok, galambok, foglyok* és *pólingok* (szélkiálltók) vadászására idomitattak, de *fácánokat* s apróbb *szőrmés vadakat* is fogattak velök.

A sólymok idomitása kifogyhatatlan türelmet és a leggyakorlottabb szakértelmet igényelte, ámbár általában igen okos és gyors felfogású állatok. A sólyommester türelme különösen akkor tétetett próbára, midőn a már kiképezett madár vadászat alkalmával világgá ment, hogy soha többé vissza ne térjen.

A sólyom a sólymászatra következőleg készítettet elő: a fiókot a fészekből igen korán kiszedték, madárhussal táplálták, aztán rudra ültették, hogy a kézen ülésre előkészítették, e mellett bőrfőveg hordására szoktatták, végre arra tanították, hogy a sólymász szavára elszálljon, és mihelyt az kívánja, ismét visszarepüljön. Vadászon a kitanított sólymot a sólymász erős bőrral takart karjára ültette, fejét bőrfőveggel fődé el; a mint a vadat megpillantotta, fővegét hirtelen lekapta, s a zsákmányra uszítá, de mihelyt ezt megkaparította, azonnal visszahívta. A «sólyomfőveg» vagyis børsapka azért alkalmaztatott a sólyomnál, nehogy az minden haszontalan madár láttára fölreppenjen.

A vadászsólymok és sólymászati *fénykora* a középkorral lejárt ugyan, de *végleges* lemorulását a gyakorlat teréről nem tudjuk; a legnagyobb valószínűséggel azonban ez azon újabb időben történhetett, mikor a lőfegyverek tökéletesítése kezdetét vette.

A XVII. század végén még Oroszországban nagy virágzásnak örvendett, sőt az ugyanakkor uralkodó czár *Michailovics Alexis* (1668-ban) a sólymászatról, és a sólymokkal való bánásmódról különös rendszabályokat is szerkesztett, melyeket saját tapasztalatain alapuló jegyzetekkel bővítvén, udvari sólymászatisztiségének követés végett szigoruan megparancsolta, az előljárásnak pedig erősen meg volt hagyva, hogy a sólymászoknak szükséges élelmiszereket és lovakat — mindenütt s minden időben — pontosan kiszolgáltassák, még utaztukban is.

1754-ben Koppenhágánál fordult meg egy hajó, mely 24 sólymot (melyek között 17 fehér is volt) szállított Norvégiából.

E század elején itt-ott divatozott még a sólymászati, de ma már csakis Hollandia- és Dániában talál egyes kedvelőkre. A dán kormány még pár évtized előtt évenként egy hajót (u. n. «sólyomhajót») küldött Irland szigetére, hogy vadászsólymokat hozzon. Ma már ezzel felhagytak, mindamellett — utazók állítása szerint — most is gyakran kapni Koppenhágában sólymokat.

Perzsiában és az araboknál a vadászsólymok még most is oly nagy becsben tartatnak, mint a vadászebek és lovak, és a velök való vadászat apáról fiúra szálló szenvedélylyel gyakoroltatik, daczára annak, hogy mai napság már, a legfelsőbb fokig tökéletesített lőfegyverek világszerte el vannak terjedve. Különben ezen nincs mit csodálkoznunk, ismervén a keleti népek erélyes ragaszkodását mindazon dolgok iránt, melyek ősi hagyományaikhoz tartoznak.

Újabb időben itt-ott ismét megkísérték a sólymászatot divatba hozni. Így Franciaországban, hol több századon át a legvirágzóbb sportok egyike volt, de a forradalom idején végképen elenyészett. Egyik elismert szaklap közlése szerint, az első császárság alatt néhányan meg-

kísérlették újra életbeléptetését, de Napoleon a sportnak általában nem nagy barátja lévén, nem igen pártolta s a kezdemény csakhamar véget ért. 1838-ban báró d'Offémet részéről új kísérlet történt, s ennek sem volt sikere. Midőn a követek házában 1844-ben, a mostani vadászati törvények hozattak, egy követ arra figyelmezteté a házat, hogy a sólymászati egészen kimaradt a tervből. Kinevették őt, mint ki a hajdani hűbéri idők elavult szokásait akarja felmelegíteni. Így aztán, midőn e sport néhány buzgó barátja két év előtt a sólymászati régi ős honába visszahozni akarta, törvény hiánya miatt sok nehézséggel kellett megküzdenie, s nem is boldogultak volna, ha a császár pártolásával nem találkozna.

Első nagy baj volt Páris közelében alkalmas sólymászati terület találni. A közetkező év tavaszán a sólymok már meg is érkeztek Párisba, s tér nem lévén számukra, egyelőre Vicomte de Grammaison vette magához Bolognaban, hol azonban a vidéknek e célra kedvezőtlen volta miatt nem maradhattak. Ekkor M. Alfréd Verlé, Montebelló herceg veje állt az ügy élére, s ennek állását a császár elé terjesztette, ki az új sólymászati különös pártfogásába vette, s engedelmet adott, hogy e sportot a chaulousi tábor terén, hol nincsenek művelés alatt álló földek, szabadon lehessen gyakorolni. Így keletkezett 1864. őszén a champagnei sólymászklub, melynek elnöke Verlé ur, tagjai pedig a francia arisztokracziához tartozó előkelő vadászok. Az elegáns sólymászöltözék: zöld kabát, veres mellény, zöld nadrág, térdig érő veres harisnya sárga kötővel és saruval. A szürke kalap XIII. Lajos korabeli, szögletes, melléje a klub gombjai fölé gémtoll van tűzve, s körüle, mint az öltönyhajtókán is, látható a paszománt, kék aranyszalag közötti ezüst vonal az urak, s ellenkező a szolgák számára. A klub gombján arany mezőről domborodik ki egy öklön ülő, ezüstműből kivert sólyom. Sok madárral bír a társulat és egy része idomítás alatt van s kitűnő. Van nyolcz fiatal, hat egy éves sólyma, három galambász, több szabda, ölyüded és nemes vándor sólyma, melyeket Tunisból kapott, s van a sólymok idomítására való tömördek más madara.

A chalonsi táborban 1860. óta évenként érdekes lóversenyek tartatnak, melyekben eleinte csak katonák vettek részt, de most minden sportmannak nyitva van. A császár rendszeren a versenyek idején szokta volt a tábort meglátogatni, s azért a sólymászklub ünnepélyes megnyitására is ezen időszak választatott. A császár 1869-ben nem jelent ugyan meg, de a megnyitás fényesen ütött ki. Mintegy háromszáz tiszt lóháton, mindenféle pompás fogatu hintó s nagy néző közönség, a környékről és Párisból, volt jelen az első s az ezt követő sólymászati fogatokon. A sólymok többnyire pólingokat és rezneket fogtak. Különösen a reznefogások igen érdekesek. Eme ritka és nemes szárnyasokat löni alig lehet, oly óvatosak s oly távolról kelnek; a sólymok azonban, ha csak megláthatták, beérték s lecsaptak rájuk.

Augusztus végén feloszlott a chalonsi tábor, a sólymászklub azonban ez idő óta évenként szép sikerrel folytatta sólymászatait.

Hogy áll e klub most nem tudjuk, de valószínű, hogy nemesak Franciaországban, hanem másutt is jelentőségre fog jutni a sólymászati a galamb-posták használata következtében, s már a legutóbbi német-francia hadjárat alatt is, betanított sólymokkal fogdosták el a poroszok a francziák kiküldött postagalambjait.

Vajha hazánkban is mielőbb üdvözölhetnénk a keletkezendő első sólymászklubot! Valóban kedves dolgot cse-

lekednének a fővárosi sportkörök vezérférfiai, befolyásos, fényes nevű sportmanjaink, kik minden szépért, nemesért lelkesedni tudnak: ha a sólymászati — mint a *legmagyarabb* sportnem — érdekében, illetőleg visszahozása ügyében, hazánkban mint a sólymászati *igazi honában*, a kezdeményezést kezükbe vennék! Ószinte óhajom, hogy úgy legyen!

Vadászati hírek.

A trónörökös pár mannswürthi vadászati 3 gyönyörű kócsagot lőtt, köztük egyet a trónörökösné.

Schönebergnél Szászországban ügető vadászat volt és az eredmény 14—15 kiló súlyos fajdkakasok épen legszebb tollaiban díszlő három tüzök lett.

Az Ardenneknél vaddisznók tanyáznak nagy csoportokban, melyek rendkívüli károkat okoznak a szántóföldekben. Fleigneux környékén 200 mérföldnyire jöttek a házakhoz és a friss burgonyaültvényeket teljesen elpusztították. Ugyanez a baj nálunk is több helyen észlelhető, különösen Bars megyében.

Gróf Colloredo indítványára a vadászati kongresszust elnapolták július 9-ére.

Ritka szerencséje volt egy plaenai vadásznak. Az erdőszélen — beszélte — egy kőhalmaz mellett haladva, rajta friss földet pillantottam meg. Botommal ráverve észrevettem, hogy valami mozdul benne és egy vén róka ugrott ki fiatalával. Sikerült neki mindkettőjüket elfogni és a kőhalmazt szétbontva még 6 fiatal rókát talált.

Vegyes sporthírek.

Az ügetőverseny. Akik azt hitték, hogy az ujonnan épült ügető-versenyter túlsgagos tág, ugyan csalatkoztak, mert e 18-án nagyon is szűknek bizonyult a díszes közönség számára, mely egészen belepte tribünjeit. A verseny lefolyása következő volt:

I. **Megnyitóverseny.** Kettős fogat, a bécsi vagy budapesti ügetőpályán eddig nem indított lovakkal; pálya négyszer körül. Első díj 600, második díj 100, harmadik 50 frank. Indultak: Klobusiczky János és Schosberger Nándor, Malcsik orosz m. és Konduzsuwka 5 é. orosz f. k., ifj. Almássy Kálmán és Eszterházy Mihály gr. Holló id. s. p. herélt és American Girl. id. amer. p. kancza. Augusztin Ignác Csillag és Stawniy és végül Cséry Lajos pej és szürke lova. A vezetéssel Malcsik és Konduzsuwka ugrottak el, nyomában Csillag és Stawniy utána Augusztin fogadta, leghátul Holló és American-Girl. A pályának négyszeri körüljárása után elsőnek érkezik be Csillag és Stawniy második Holló és American Girl harmadik a Cséry fogata. Idő (3000 m.) első 5 p. és 36 mp. második 5 p. 43 mp., harmadik 5 p. 51 mp. Totalisateur 5: 7.

II. **Internacionális** egyes fogat, pálya négyszer körül. Első díj 1000, második 100, harmadik 40 frank. Indult 6 fogat, u. m. Kelet kapitány Mammuth 6 é. orosz s. p. m. Giddings Harry Mat Cameron id. amer. s. p. m. Pressler Vilmos Dobrodec id. orosz sz. m. Giddings Harry Dan Donaldson id. amer. sárga herélt, Singer Miksa Wolakita orosz sz. m. és az utónevezett Wawrik Ferencz Benefici-je. Vezet Mammuth, az első fordulónál utóléri Benefici, a többiek hosszú láncban hátul. A hat fogat négyszer körüljárva a pályát, elsőnek érkezik Mammuth, második Benefici, harmadik Wolakita. Idő (3000 m.) első 4 p. 39 mp., második 4 p. 40 mp., harmadik 4 p. 41 mp. Totalisateur 5: 11.

III. **Allamdíj:** Kettős fogat. Magyar honpolgár tulajdonában levő, Magyarországon ellett és nevelt hat évnél nem idősebb lovakkal, pálya négyszer körül. Első díj 1000, második 100, harmadik 50 frank. Többszöri sikertelen start után indulnak: Kelet kapitány és Eszterházy Miklós gróf Elma 6 é. p. kancza és Dilettant 5 é. s. herélt; Bernrieder József Krétás 5 é. tarka kancza és Bujdos 4 é. p. kancza; Eszterházy Miklós gróf Andat 4 é. sárga kancza. Start után a mezőny így alakul: első Emma és Dilettant, második Eszterházy Miklós gróf fogata, harmadik Bernrieder fogata. Ilyen sorrendben teszi meg a három fogat négyszer körül a pályát és így a birói pályához elsőnek Elma és Dilettant érkezik; második Eszterházy Miklós gróf fogata, harmadik Bernrieder József fogata. Idő (3000 m.) első 5 p. 39 mp. második 6 p. 8 $\frac{1}{2}$ mp. harmadik 6 p. 28 mp. Totalisateur 5: 8.

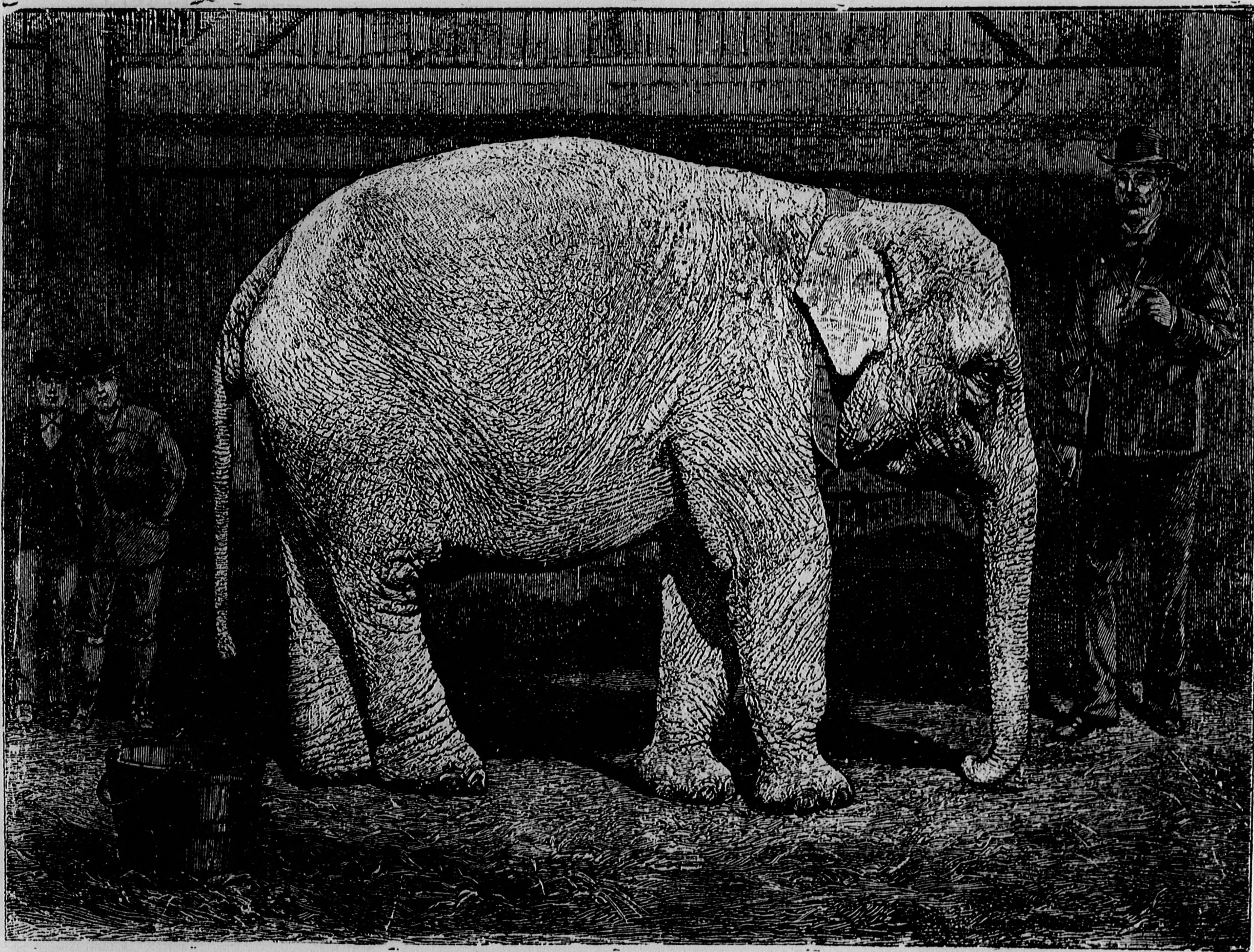
IV. **Desseuffy-díj.** Egyes fogat. Az osztrák-magyar monarchiában 1881-ben ellett és nevelt mén vagy kanczával, pálya kétszer körül. Első díj tiszteletdíj, adja gróf Desseuffy Alajos (ezüstmivű sport-diszitmény) és 200 frank, második díj 1000, harmadik

50 frank. Indul a következő öt ügató: Pressler Vilmos Revolver 3 é. s. p. m., Kelet kapitány Bálvány 2 é. p. m., Schossberger Nándor Ramses 3 é. p. m., Winkler Adolf Ella 3 é. veres deres k. és Kelet kapitány Czigány 3 é. p. m. A pályát kétszer körüljárva ily sorrendben érkeznek a célponthoz: első Ella, második Revolver, harmadik Bálvány, Ramses vágatás miatt diszkvalifikáltatott. Idő (1500 m.) első 2 p. 41 mp. második 2 p. 52 mp., harmadik 3 p. Totalisateur 5: 7.

V. *Internacionális* kettős fogat. Pálya hatszor körül. Első díj 1000, második 100, harmadik 50 frank. Kiáll 4 fogat, nevezetesen: Klobusitzky János és Kelet kapitány, Almás id. orosz sz. m. és Petischok d. or. s. p. m. Schulz Agoston id. orosz sz. m. és Stawniy id. orosz f. m. Giddings Harry Mat Cameron id. amer. s. p. m. és Dan Donaldson id. amer. s. h. és az utónevezett Dóry fogat; az utat mutatja Almás és Petischok nyomában Giddings

Lajos, Vernayl és Gajsijától származik. Mat Camerant a lótenyésztési társulat istállóiban fogják elhelyezni és már az idén fog fedezni.

A bécsi lóversenyek eredménye a következő: Megnyitó verseny 1000 frt 2400 m. gr. Schlick Ervin Cambrián-ja 10 hosszal könnyen első, Blaskovics Ernő Gyöngyvirág-ja 2-ik; Művész rossz harmadik. Tartar-Rennen 1500 frt, 2000 m. Capt. Violet Angela 2 hosszal első; Schossberger Pierrot-ja 2-dik, utána félhosszal Vitéz 3-dik utánok érkezett be: Léthely. Fair-Wind, Speranza. II. Kísérleti verseny 1000 frt 800 m. gr. Schlick Ervin Kunst-ja I-ső, Contremin-mén 2-ik, Adabyron 3-ik, 11 ló indult III. Handicap 800 frt 2400 m. ifj. gr. Eszterházy Mórész Borealis-a első, Schossberger Carthago-ja 2-ik, Gordolier 3-ik; IV. Gátverseny 800 frt 2400 m. Schossberger Kaiser-ja első, Fay-Halász Gida Munkása 2-ik, utánok Wallenrod, Friseur és Digby érkeztek be. Akadály-

A fehér elefánt.

Harry fogata. Alig hagyták el a fogatok a két kört, Giddings Harry veszi át az elsőséget, melyet mindvégig meg is tart. Erősen szorítja Almás és Petischok, utána Dóry fogata, leghátul a Schulz traberei. Győztes Mat Cameron és Dan Donaldson, második Almás és Petischok, harmadik Dóry fogata. Idő (4500 m.) első 7 p. 33 mp., második 7 p. 38 $\frac{1}{2}$ mp., harmadik 7 p. 30 mp. Totalisateur 5: 9.

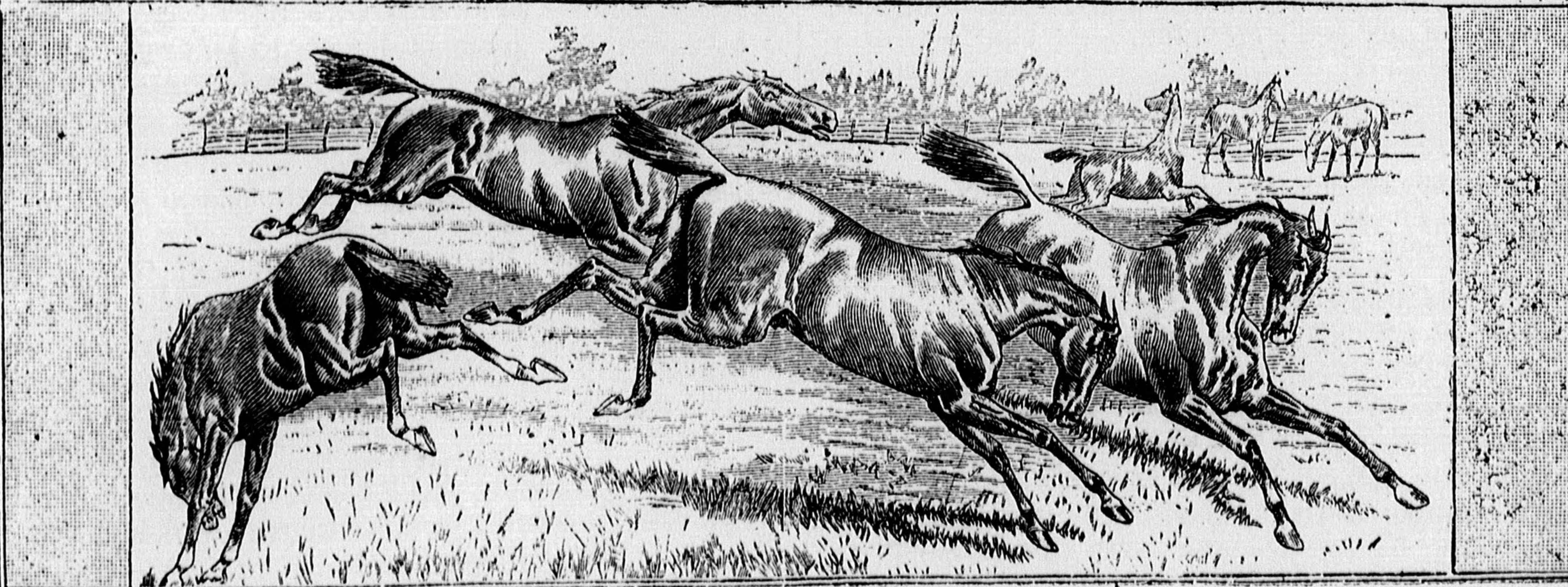
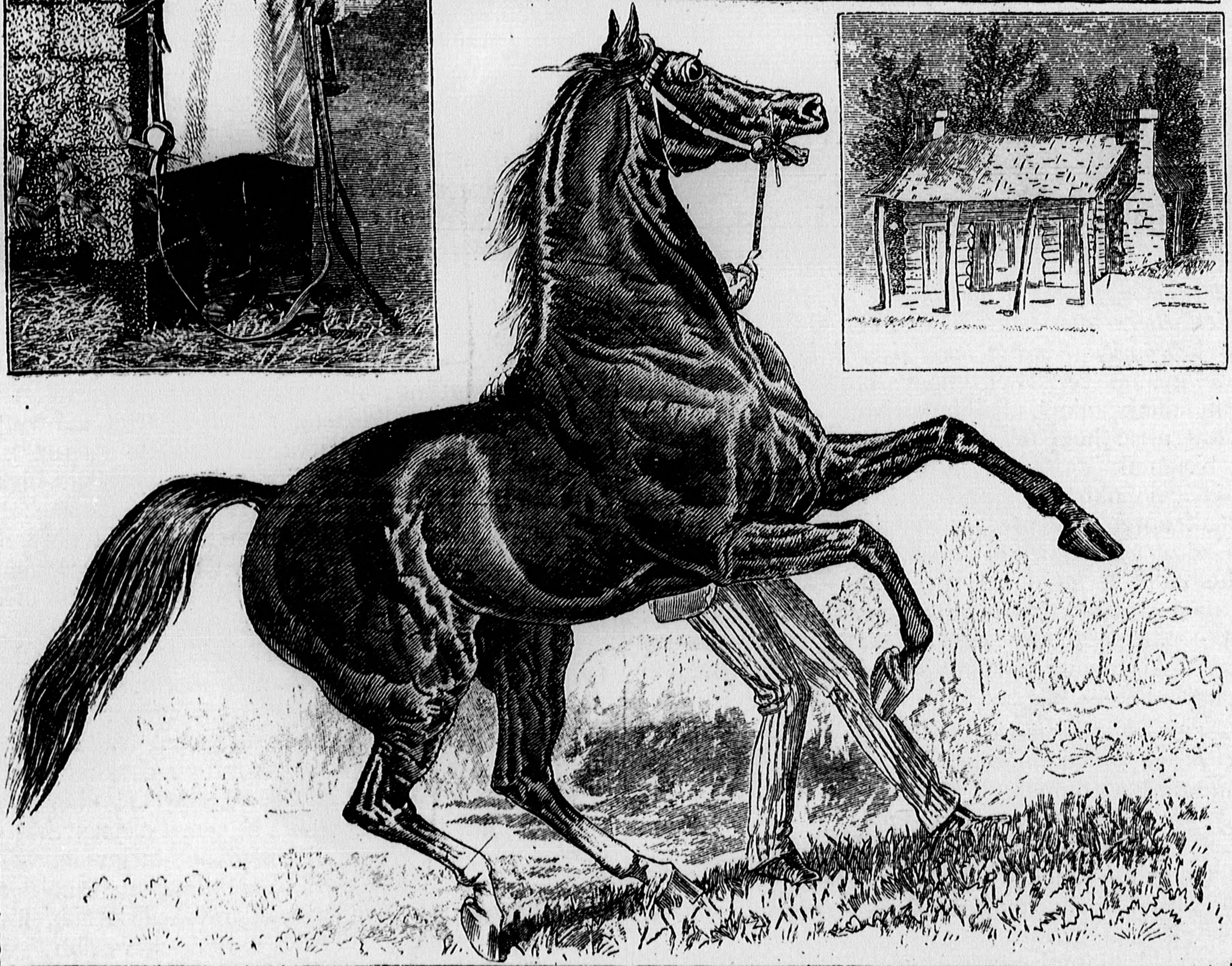
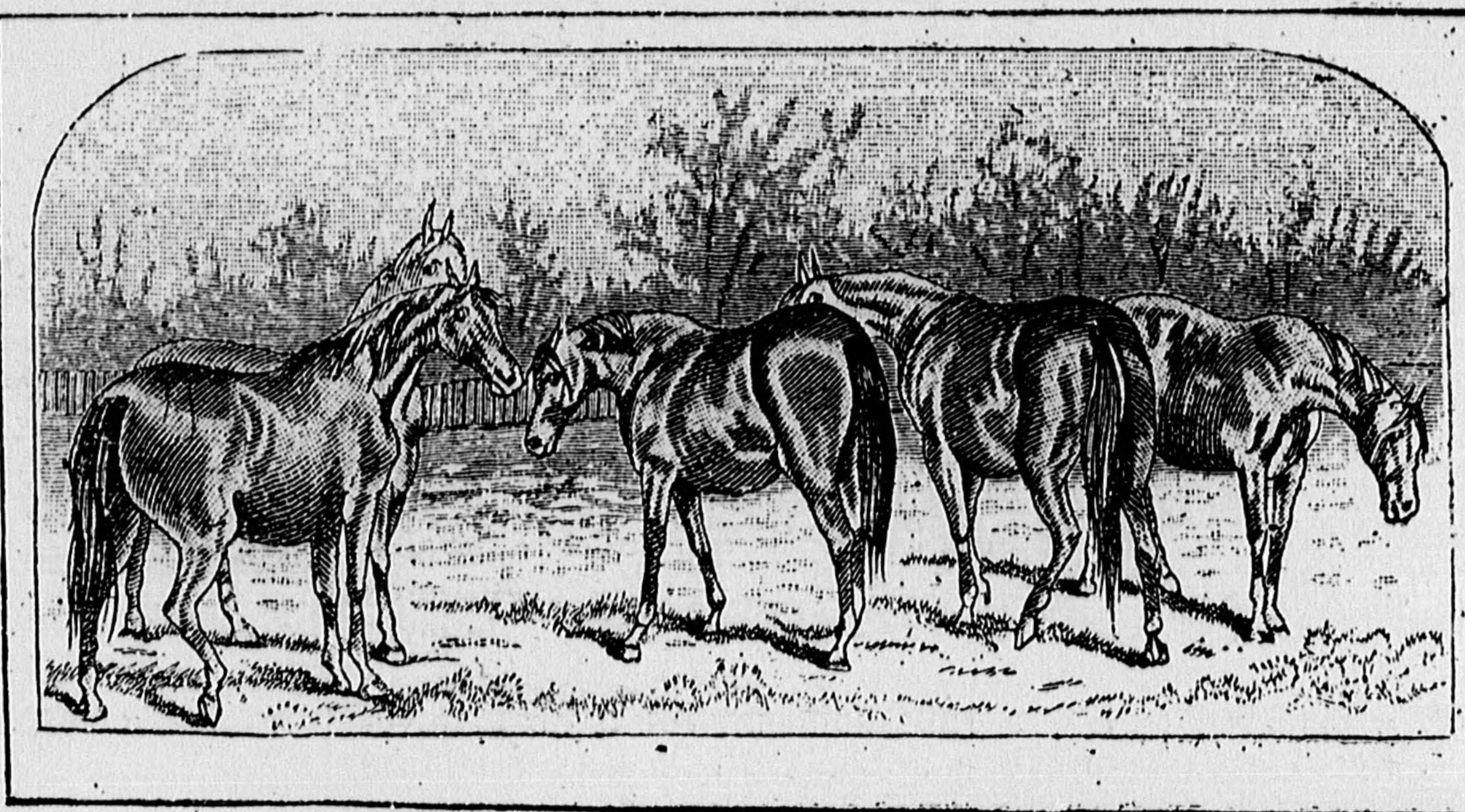
A versenyeket fiaker-verseny zárta be, melyet Wampetits Ferencz, 17-es számu fiakerével nyert meg.

Mat Cameron amerikai pej mént, mely — mint tudósításunkból kitűnik — az ügató versenyen egyesben 6000 frankos és kettesben 1000 frankos díjat nyert, Tanfly kereskedelmi miniszteri titkár az állam részére 6000 frton tenyésztési célokra megvásárolta. A mén Kanadában született és a nagyhirű Hambleto-

verseny 4800 m. Capt. Noge Maxi-ja félhosszal első, gr. Eszterházy Pál Bravienká-ja 2-ik, Ancona rossz 3-ik, Bolygó elbukott.

Körmeden athlétikai klubot terveznek a lövészet, tornaszat és minden testedző szórakozás gyakorlására, 15-én volt az alakuló értekezlet, melyet Illés Adolf, Babos József, Kunczky Arnold hívtak egybe.

Igali Szvetozárt, kit athlétáink fényes bankettel tüntettek ki, Montpellierből Marseilles melől april 12-én indult el kétkerekű velocipéden Budapestre. Utját Olaszországnak vette. Azután Leibachon, Mohácson keresztül május 3-án hozzánk érkezett. Szekcsőn a rossz időjárás miatt 12 nap vesztegelt. Vasárnap átment Tolnára és szerdán este már banquette-t rendezett tiszteletére a budapesti kerékpár-egyesület. A nagy ut megtételére önkénynt vállalkozott. Az utazás legkönnyebb volt Franciaországban, Olaszországban és az osztrák tartományokban. Legnehezebben járt szép

Amerikai lovak.

Magyarországban. Az országutak rosszasága folytonosan tolni kényszerítette kétkerekűjét. San-Remóban, Leibachnál és Mohácsnál veszedelmesen elbukott. Az elbukáskor kétszer ficzomodást és egyszer zuzódást szenvedett. Bicikl-jének a magassága 141 centiméter. Franciaországban 25 kilométert is haladt vele óránként. A midőn Szegzárdra érkezett, egy kis mulatságos eset is történt vele. A nagyvendéglő után tudakozódva, azt kérdezte tőle egy uri ember, hogy «Hát mikor lesz a Vorstellung?» Sajátságos ruházata azt a gondolatot keltette az illetőben, hogy komédiás. Igali azután tudtára adta, hogy ő nem komédiás, hanem egyszerű sportsmann.

Halászati hírek. *A st.-pauli haltenyésztés,* bár csak a múlt ősszel kezdődött, máris szép eredményeket mutat fel, mert e tavasszal 10,000 ifju pisztrángot tettek a patakokba. — *Coregonus alba* az amerikaiak által fehér halnak nevezett kütünő hal meghonosítása sikerült. Már több százezer tenyész a Rajna vizében és a bódeni tóban. — *A Száva vize* a rablóhalászat miatt kezdi elveszíteni halait. Égető szükségünk van a halászati törvény mielőbbi meghozatalára. — *A legyekkel való halászatot* legujabban Angolországban nagy tökélyre vitték.

KÖZGAZDASÁG.

Korántermő gyümölcsfák nevelése.

Igen gyakran hallottam birtokos társaimtól azon megjegyzéseket «nem foghatok már hozzá a gyümölcstenyésztéshez mivel életem derekát túlhaladtam — s nem érném már annak örömét — pedig lenne is reá hajlamom.»

Mint a gyümölcsészetnek nagy barátja — legfőbb óhajtam annak minél tágabb körbeni terjesztése — s ez buzditott arra, hogy oly birtokos társaimnak kik hajlammal birnának különben a gyümölcstenyésztésre — de csak is azon okból hogy «örömét nem érhetnék már» nem fognak hozzá, egy oly eljárást írjak le — melynek követése által módja nyílik bárkinek is, rövid pár év alatt gyümölcsöt termő fákat nevelhetni.

Ezen mód szerint több éven keresztül tettem magam kísérletet — az eredmény mindig biztos volt — s így mint biztos kipróbált módot, legjobb lélekkel merem ajánlani azoknak — kik azt követni kívánják.

Azt hiszem felesleges is mondanom, hogy a törpe alanynak használt vadonczokra oltott nemes gyümölcsfajok hamarabb fordulnak termőkké — mint a rendes vad alanyokra oltott ugyanazon fajok — és hogy miért van ez? azt ez alkalommal nem kívánom fejtegetni — mert igen hosszadalmas lennék — s nem kívánom a tisztelt olvasók figyelmét tulságos hosszan igénybe venni.

A törpe fákat a rendes termésnél még korábban lehet termésre készíteni, és pedig következő az eljárás:

Ha például almákból kívánunk ily korán termő fákat nevelni — veszünk egy kisujj vastagságu hollandi alma vagy paradicsomalma alanyt mely jó ép gyökérezettel bir — ezen vadonczra a földtől 8—10 $\frac{1}{m}$ magasságba párosítás — lapozás — vagy hasitékojtás által reá nemesítjük a kívánt nemes gyümölcs ágat (meg kívánom jegyezni hogy nem minden faj gyümölcs alkalmas ilyen fa nevelésére.) Az ojtó ág jó érett és hibátlan legyen; s egy ojtásra 2—3 szemnél többet ne használjunk. — Így készülnek a rendes törpe fák.

Ha ezen műtétet jól végeztük a nemes ágnak mind a három meghagyott rügye kihajt s ágakká kezd fejlődni. Most megvizsgáljuk, s a legerősebben fejlődő ágat a nevedésre vagy is törzsszé alakulásra meghagyván, a más két mellékágot további fejlődésében akadályozzuk — úgy hogy azok hegyeit körmeink segítségével vissza

vagy is le csipkedjük. Ezen műtét által ezek a növényben visszamaradnak — míg az épen hagyott hatalmasan nevedik — s gyakran 1 méter magasra s még azonfelül is nevedik.

Ezen hajtást ha (hüvösebb helyen) augusztus vége felé (melegebb helyen) szeptember közepe felé $\frac{1}{3}$ részben megcsontjuk, azaz $\frac{2}{3}$ rész hosszúságát meghagyván az ág hegyéről $\frac{1}{3}$ részt visszacsontunk és pedig a kés fokát ághoz nyomván, le törjük, (mert éles késseli nyésés által sima seb támadván — az azonnal beforrásnak indul s ezen seb beforrására felözönlő bő nedv a legközelebbi rügyet hajtásra indítaná — mi által az egész műtét megsemmisülne) mely törés által egy zuzódási seb képződik s itt meglévén a felfelé törekvő nedv keringése akadályozva — a törzsbe vissza vonul s megszolván, a rügyek nagyobb részét gyakran még azon ősön gyümölcspeczkékké fejleszti.

De ha nem is fejlődhetnének még azon ősön ki a gyümölcspeczkek — jövő évre biztosan azokká fejlődnek, miután a nedv ezekbe lerakodik — s csak is a felsőbb, az ág vége felé lévő rügyek hajtának ki új ágakat melyek által a korona képezetik.

1. Ha az első eset áll be t. i. hogy a rügyek még azon évben gyümölcspeczkékké fejlődnek — úgy az ojtás után következő évben — tehát 2-ik évben (ha valami elemi csapás nem éri) biztosan lehet termésre számítani. — Vigyáznunk kell azonban, hogy ezen évben csak 2—3 gyümölcsöt hagyjunk a fán — mert több gyümölcs által kimerülhetne a zsenge fa.

Ily módon kezelve nálam több kísérlet alá vett alma fajok közül az Ananász ranet (Reinette Ananas), a Német arany pepin (Pepin d'or allemand; Deutscher Gold Pepping), a Muskotály renet (Reinette musquée; Muscat Reinette), a Téli arany parmen (Pearmain dore d'hiver; Wintergold Parmene) és a Daru alma már az ojtás utáni 2-ik évben termést hoztak — s az óta minden évben teremnek.

2. Ha pedig a gyümölcspeczkek csak is a 2-ik évben fejlenek ki, azon esetben a termés az ojtás utáni 3-ik évre következik be. — Ilyenkor már erősebb lévén a fa 4—6 darab gyümölcsöt lehet rajta hagyni. A többi lecsipendő még zsengekorában csak hogy arra kell ügyelnünk, hogy a gyümölcsök melyeket meghagyunk a fa minden részén egyaránt legyenek eloszolva — s ez által a fa növekedése egyensúlyba tartassék, — mert míg egy ágon több gyümölcsöt hagyván azok minden erőt magukhoz vonván az ág növekedése meg lévén gátolva, hátra marad — míg a többi kevesebb — vagy épen gyümölcsessel nem is bíró ág tulságosan növekednék — és idétlenné lenne a fa. — Különösen figyelmet kell arra fordítunk, — hogy a fa mindenfelől egyenlő hajtásokat hajtson — s ezt úgy érjük el ha a tulságosan növéket tetejükbe körmünkkel visszacsipkedjük — míg a gyengén növéket az ág kisarkolása felett egy $\wedge$ megfordított V forma bevágással látjuk el (a fa héjába vágva egész a fásrészig) mely bevágás az ág fejlődését hatalmasan elősegíti. Mint az ojtás utáni 3 évben termőre fordult fajokot saját kísérleteim alapján az 1-ső pont alatt megjelölteken kívül következő fajokat ajánlhatom. — A királyi kurtaszáru almát (Court pendu royal; Königlicher kurzstiel). — Kewi izletes alma (Admirable de Kew; Köstlicher von Kew). Gäsdonki renet (Reinette de Gäsdonk Gäsdonker Reinette) és az Adám parmenja (Pearmain d'Adam; Adams Parmene.)

Lesznek ugyan ezeken kívül még több fajok is melyek szintén korán termőre fordulnak. — Azonban én itt

csak is azon fajokat említhetem fel, melyek felől magam győződtem meg, hogy biztosan ajánlhatók — később lehet, hogy többet is fel fogok sorolni — de egyes sikerek után még nem alapítható meg a biztonság.

Az ilyen törpe fákat a legcélszerűbb ha bokor alakba neveljük — (mert ezeknek a legegyszerűbb a kezelése s legkevesebb munkát ad) és pedig a mellék ágait — vagy is jobban mondva koronáját a földszintétől 10—15 cm. magasságból engedjük kisarkallani — vigyáznunk kell, hogy a korona lehető ritka és szellős legyen — (ne legyenek az ágak egymás felett vagy összenőve mindenfélé) — hanem a törzsnek minden részén egyenlően szétoszolva, mert *nap* — *világosság* — *levegő* — legfőbb kellékei a gyümölcs jó, szép és ízletessé fejlődésének.

A mellékágak ép úgy kezelendők, mint az első évben (t. i. az őszi visszacsönkítés) csak hogy ha több águnk van, igyekezzünk a termést minden évre biztosítani — mit úgy érünk el, ha az ágaknak fele részét mindig fára nyessük — más felét pedig gyümölcsre — és pedig felváltva a mely ág az évbe fára lett nyessve, azt jövőre gyümölcsre nyessük — és megfordítva.

Lehet, hogy lesznek a tisztelt olvasók között — kik e cikket érdeklől olvassák — s azon kérdést teszik fel «miként kell fára, és miként gyümölcsre nyessni?»

Engedjék meg a kérdés tisztelt intézői, ha ez alkalommal rövidség okáért a felelettel adós maradok. Azonban ha igénytelen cikkem tetszésbe részesül, úgy lesz szerencsém más alkalommal ezt is bővebben fejtegetni — miért is ez alkalommal a más gyümölcsfajokról sem teszek említést. — Hanem kívánok ezek helyett egy tanácsal szolgálni olyanoknak, kik nem akarnak saját kárukon tanulni — mert én is egyike vagyok az ilyeneknek.

Miután nem mindenki szeret az ojtással maga bibelődni — később inkább készen hozatni azokat — ez ellen nem akarok szólni — hisz kinek több pénze van teheti azt — csak arra kívánom figyelmeztetni azokat, *hogy ugyan válogassák meg a firmát* — s csak olyantól hozassanak — (ha drágábban is fizetik) gyümölcsfákat, «*ki kész írásbeli nyilatkozatot adni a kiadott gyümölcsfajok valódiságáról*», mert fájdalom mai napság anynyi cifrábnál cifrább katalógusok kerülnek kezeink közé — s versenyzés tekintetéből egyik olcsóbban ajánlja gyümölcsfáit, mint a másik — szűk erszényű ember igen természetes, hogy az olcsóbbhoz fordul — egyik vagy másik barátjától megtudja, hogy mely faj gyümölcsök jobbak — megrendeli azokat — meg is jönnek a szép gyümölcsfák — igyekezik azokat gondosan elültetni — s midőn szépen hajtásba indulnak felsőhajt «hála Istennek, az igaz, hogy költségesen — de megszereztem a kívánt faj gyümölcsöket»!! — És milyen nagy a csalódás midőn termeni kezdenek fái — s a várt jó faj gyümölcsök helyett haszontalan semmit érő gyümölcsöket kaptak! — avagy téli helyett nyárit — s nyári helyett télit — mit tehet már — más helyt próbál szerencsét a hozatással — de hátmig ezen fák teremnek az idő telik — minden nap egy lépést haladunk a sir felé — s ha a kívánt fát meg is kapjuk másodszer, de az időt melyet elvesztettünk vissza nem varázsolhatjuk. Akár hány kertész-czimet felvett kereskedő kiválaszt néhány gyors fejlődésű faj-gyümölcsöt — ezeknek természetükben lévén a hamar növény 2—3 év alatt oly erősek nevednek — hogy azokat bátran 5—6 évesek gyanánt adhatják el — aztán úgy tesz mint Bosko — ki egy üvegből mindennemű italt mit kérnek képes kitöltetni — hisz könnyű arra a fácskára bár mily nevet reá

aggatni — mert nehéz a felismerés — s csak ha termőre fordulnak a fák — látja az ember a csalódást — hogy 8—10 faj vagyis név alatt kapott fák ugyanegy faj gyümölcsöt teremnek.

Én kénytelen vagyok 10—15 éve hozatott fákat vagy ki vágni vagy pedig új fajokkal átoltani — ha a kitöltött fajokat birni kívánom.

Egy szerencsénk van Bereczky Máté mezőkovácsházai jeles gyümölcsészszel — kitől legalább ojtóágakban a kívánt gyümölcsfajokat képesek vagyunk beszerezni.

A leirt gyümölcsészeti mód csak azért is ajánlatos, hogy ez által 2—3 év alatt megtudunk győződni a fajok valódiságáról — s így aztán biztosan tovább terjeszthetjük azokat.

Ezen leirt mód szerint kísérletet tettem a Ponyik almával melyről tudják, hogy rendszeren csak 15—20 éves korában fordul termővé — az eredmény az lett, hogy 4-ik éves korában már termővé fordult. — Azonban, hogy termékenységét meg fogja és minden évben tartani? Azt még nem merem határozottan állítani — azt csak a további kísérletek fogják megállapítani.

Hogy az ilyen általam bemutatott gyümölcsfák nem hosszú életűek, az igaz! — de 10—15 évig még is fenntarthatók — s ha csak 10—15 gyümölcsöt adnak évente — ezzel is biztosan megfizetik azon kis fáradságot, melyet reá fordítottunk — úgy a helyet is, melyet elfoglal, mert egy □ méter terület elégséges egy ilyen fának.

Kinek kevés helye van s azon aránylag még is többféle faj gyümölcsöt kíván tenyészteni — azt ezen mód szerint érheti el legkönnyebben.

Szükségesnek látom felemlíteni még, hogy ily kis fácskáinkat midőn termésben vannak, ne mulasszuk el, hogy száraz meleg időkben leveleiket egy fecskendő segítségével gyakran megöntözzük — mely által a gyümölcs fejlődését és jóságát is nagyban elősegítettük. — Valamint azt se mulasszuk el, hogy nyár folytán 2—3-szor töveiket higitott trágyával meglocsoljuk — (melyre igen célszerű ha egy marok tyúk vagy galamb trágyát 2 liter vízbe felolvasztva használunk.) — Hogy a talajt a fakorona kiterjedése irányáig kerekén felporhanyitva és gyomtól tisztán tartsuk azt, azt hiszem felesleges mondanom.

Buda Ádám.

Szabályok a jégkárok ellensúlyozására.

A természeti erők elleni bizonyos elkeseredés érzét keltő van abban, a midőn a szépen fejlődő mezőn, a mezőgazda e paradicsomkertjében egyszerre csak megjelen a vész, és egy jégverés alakjában elpusztít, megsemmisít mindent. — A szép remények, a jövőbe vetett hit a letarolt táblák láttára füstként oszlik szerteszét. Még azon esetben is, ha a jégverte határ biztosítva volt s a kár némileg helyreüttetik, mert a nemzeti vagyon kevesbedett. A jégkárok vesztesége közgazdaságilag felette figyelemre méltó jelenség és fontos okot szolgáltat arra, hogy gondolkozzunk oly módokról, melyek segítségével e károkat lehetőleg a minimumra szállítsuk le. Sehol semmi utasítás, sehol semmi tanács, a jégverés által kárt szenvedett gazdának — alig van elmélet, vagy tapasztalati szabály, mely főleg a kisbirtokosnak utasítást adna miként előzheti meg legbiztosabban a kárt, vagy megtörtént kárát miként redukálhatja leginkább. Papok, tanítók és községi előljárok, kik első sorban vannak hivatva a nép jólétére felügyelni,

kétségen kívül emberbaráti és hazafiúi érdemeket szerezhhetnek, ha megtanulják a követendő eljárást, hogy ugyanarra másokat is megtanítsanak.

Mindenekfelett és első sorban szükséges, hogy minden mezőgazda a legbiztosabb társulatnál biztosítsa terményeit s ne bizakodjék el abban, hogy azon a határon már évek óta nem volt jégverés, tehát most sem lesz. A társulatoknak csak néhány száztólit fizet biztosítási díj, tehát ha 100 év-ben csak 1,2 vagy 3-szor veri is el a jég a határt, az egyensúly a mezőgazdának kedvez. Különben nem célunk ezuttal a biztosító társulatok hasznos voltát fejtegetni — rég eldöntött s nap-nap mellett szellőztetett igazság az. Ezuttal arra az álláspontra helyezkedünk, mintha már minden gazda megértette volna az idő intő szavát és a bevetett föld általában biztosítva volna. Célunk jelenleg oly gyakorlati tanácsokkal szolgálni, melyek a jégverés által okozott károkat enyhíteni vannak hivatva s így közvetve a nemzeti vagyonszökkenését megakadályozni.

Gazdáink legnagyobb része abban a hibában szenved, hogy jégkár esetén minden reményét a biztosító társaságba veti s oly kárpótlást követel, mely sokkal nagyobb, mint lett volna a haszon, a ráfordított munkát is hozzászámítva, ha a jégverés elmarad. Nem gondolja meg azt, hogy az a társaság oly intézmény, melynek ő is tagja, s melynek célja a károsultat, a nem károsultak hozzájárulásával felsegélni. A helyett tehát, hogy a jégkárt redukálni akarná s a még megmaradt terménynek valamely módon hasznát venni igyekezne, összedugott kézzel várja a társasági segílyt. Ez az eljárás nem az érdek jól felfogása.

A társadalom egyes tagjának jól felfogott érdeke azt parancsolja, hogy jégkár esetén is, a mennyire lehet, s a vetemény különféleségéhez képest, különféle módon a kárt kisebbítse. Ha a jégverés jókor tavasszal történik, akkor legcélszerűbb az elvert földet újra felszántani, egyéb maggal bevetni s új aratásra nyitni kilátást. De van más, sokkal kevesebb bajjal és költséggel járó mód is. Növényeink legnagyobb részének felette nagy sarjadzási képessége van és ezt kell a gazdának kiaknázni.

A *takarmányneműek* például a virágzás előtt birnak legnagyobb sarjadzási képességgel és az itt oly nagy mértékben feltalálható, a minőre biztosan építeni lehet, különösen, ha porhanyós talajba vannak vetve s a jégverés után következő idő kedvező, a mi legtöbbször be is következik. Minél előbb következik tehát be a jégverés és minél termékenyebb a talaj s kedvező az időjárás, az újra tenyésztés annál sikeresebben várható. A tavaszi *árpánál* sikerrel várható a sarjadzás akkor is, ha a jégverés a virágzás megkezdése után 8—10 nappal később történik. Ez a tulajdonsága az árpának jégverés esetén figyelembe veendő. Legcélszerűbb lesz azért az eljárás az árpánál az, ha jégverés után lekaszáltatják s a földről elhordatják. A lekaszált rész mig egy részről jó takarmánnyul szolgálhat, eddig a megmaradt gyökerek újra hajtanak és kedvező időjárás esetén az aratás nem lesz rosszabb, mint jégverés nélkül lett volna. Ha pedig a veszedelem már akkor érte az árpát, a mikor már a kalászkifejlődtek, vagy pedig a jégesséssel nagy zápor is hullott és elborította a földeket, a lecsapolást kell foganatosítani s a lecsapoló viz által elhordott földzsirt egyszerű trágya széthintésével kell pótolni, hogy a sarjadzás gyorsan fejlődjék. Ha a jég akkor veri el a veteményt a mikor virágzásban van, azon eset-

ben, kivéve a tavaszi árpát, a lekaszálas nem vezet célhoz, hanem ilyenkor a kevésbé sértett részt meg kell hagyni, azt pedig a miből nincs remény valamit nyerni, kiszántani és egyéb terménnyel kell bevetni. Ha a jég a virágzás után esett, meg kell vizsgálni, vajjon a megtört száron levő kalász a földbe van-e verve, vagy csak ledőlve s a kalász, a meghajolt szár és gyökér között nincsen-e folytonosági hiány. Utóbbi esetben érintetlenül kell hagyni a veteményt, mert bármennyire letaroltnak is látszék az, a nedvkeringés csatornái meglévén, a lehajolt száron is fejlődik a kalász és mag, noha kissé silányabbul, mint várható volt. Első esetben azonban a kiszántást és újra veteményezést kell alkalmazni.

Az *őszi búzánál*, ha a jégverés május közepe táján vagy akkor történik, a mikor a szár 1 láb magas, szinte a lekaszálas által elősegített sarjadzást kell gyakorolni. Ha azonban a jégverés közvetlen a kalászképződés előtt történik, a learatás felesleges, mert a fejlődés úgy is be fog következni s ha sulyra nézve tán kissé könnyebb magot nyerünk is, számra nézve a sarjadzás nem lesz szegényebb. Ha már a virágzásban éri a jég a búzát, ismét a lekaszálasnak lesz helye. Ha pedig a jégverés alkalmával a buza 1½ láb magas, ott kell levágni a hol a kalász képződik s a sarjadzás által bekövetkező termés alig ¼ résszel lesz szegényebb, mint különben lett volna. Virágzás után a sarjadzás már nem következik be. A kiszántás tehát csak akkor alkalmazandó, ha virágzás után annyira letarolta a jég a veteményt, hogy a kalászkok a szárról letörve, a talajba vannak verve. A tönköly a búzával egyenlő szabályok alá esik.

A *gabonának* sarjadzási képessége nagyobb, mint akár a búzának, akár a tönkölynek s mindaddig várható a másodtermés, mig a virágzás el nem mult. Olyan gabona, a melyet május vége felé, midőn teljesen kalászképződésben volt, jégverés miatt lekaszáltak, még féltermést igen gyakran ad. Ha még ehhez hozzászámítjuk a lekaszált gabonának, mint takarmánynak értékét, a jégverés alig ¼ termést pusztított el. A kalászbocsátás előtt jégverte gabonát, a kalász alatt elvágni még inkább szükséges, mint a búzát, mivel amannál nagyobb a sarjadzási képesség és mivel a megtört száru gabonánál a kalászképződés kedvezőtlenebb. Az újra sarjadzott gabona egyenértékű lesz a tavaszi gabonával. A virágzás alatt jégverte gabonánál a sarjadzástól már jót remélni nem lehet, a kiszántás és ujravetés alkalmazandó, különösen május végeig a mikor még a talaj egyéb növényzettel értékesíthető. Ha virágzás után veri meg a jég a gabonát, noha a szárok meg vannak hajolva, de kézzel felgyenesíthetők annélkül, hogy a szár és kalász egymástól elválának, a magfejlődés és érés reménnyel várható. Van rá eset, hogy az aratás előtt alig 16—18 nappal úgy elvert gabona, hogy egyetlen kalász sem állott egyenesen, minőségre kielégítő, mennyiségre csak kevéssel kevesebb termést adott, mint adott volna jégverés nélkül.

A *hüvelyes vetemények* lekaszálas után általában nem tenyésznek újra; csak is a még ki nem fejlődött, vagy csenevész növényzetnél várható, a hol a levágás által nagyobb sérülés nem eszközöltetik. Ezen sajátságukkal szemben azonban, ha felülről sértetnek, oldalhajtásra nagy képességgel birnak, jégverés esetén tehát figyelembe kell venni az időt s ahhoz képest intézkedni, ha vajjon oldalsarjadzás által új termést lehet e remélni vagy nem.

A repcze különösen érzékeny a jégverés iránt: szárai felette törékenyek s az újra hajtás csakis a virágzás előtt várható. A virágzás előtt megtört szárok ugyan mindenütt hajtanak új ágakat s a csövek és bennök a mag is kiképződik ugyan, de ezen másodtenyésztés után való aratás mindig nagyon mögötte áll a normalis termésnek. Minthogy azonban a virágzás előtti, sőt a virágzás közbeni jégverés daczára is, még némi termés remélhető, a kiszántást csak akkor kell alkalmazni, ha a vetemény teljesen elpusztított. Virágzás után alig remélhető valami. Tekintve azonban, hogy a repcze jókor érik, a kiszántást nem kell alkalmazni, mivel aratás után is lehet még a földet új veteménynek felhasználni. A nyert termés tehát tiszta haszon. *Takarmányféléknek és réteknek* a jég legkevésbé árt, mivel itt az újra sarjadzástól a legnagyobb eredmény várható. A jégverte luczernát, lóherét és rétet tehát azonnal kaszálni kell, hogy a sarjunövésre minél több idő legyen.

Minthogy a jégverés által okozott károk, másodsorban az újra veteményezés által redukálhatók, hogy ez mikép eszközöltessék legczélszerűbben, a jégverte vidék, a jégverés idejének körülményei a mérvadók. Általános szabályul lehet felhozni, hogy ha május havában kell újra veteményezni az elpusztított földbe, a kétsoros árpa, takarmánybab, répa, tavaszrepcze, tavaszrépa, len és kender vetése a legczélszerűbb. Hidegebb égalj alatt pedig kolompér és karórépát ültessünk. Junius közepéig len, répa és tavaszrepcze, az egész hónapban pedig 4-soros árpa még mindig vethető; juliusban karórépa, lednek, tatárka és spárga, a hónap közepeig pedig czékla nyujt legtöbb reményt. Augusztusban végre lednek, spárga és karórépából lehet termést várni. Ezen utasítások főleg közép égalju vidékekre szólnak.

Minthogy a jégverések többnyire késő tavaszkor, vagy nyárban következnek be s azok következtében az újra veteményezés szükségessége áll fenn, minthogy továbbá az ujraveteményezésre csak némely, a fent megirt termékeket lehet felhasználni, nehogy a kellő veteménymag hiányában egyes vidékek a jégverte területet, daczára annak, hogy gyors bevetéssel még értékesíthetnék, — parlagon hagyni legyenek kényszerülve, — előljáróság, gazdasági egyesületek és állami közegek összevágó intézkedése működjk közre, hogy a lakosság egyrésztől ama szabályokra megtanítassék, másrésztől pedig részökre a szükséges vetőmag vagy ültetvény gyors megszerkezhetése lehetővé tétessék.

Gazdasági közlemények.

A nagyatádi állatkiállításnak, melyet a Széchenyi Ferencz gróf elnöklete alatti somogy megyei gazdasági egylet rendez, fényes megnyitója 18-án volt. Gróf Széchenyi Pál miniszter és gr. Széchenyi Ferencz fényes beszédek tartottak a haladás jelszavát hangoztatva. A kiállítást elsőnap délig kétezernél többen látogatták.

Rák a gyümölcsfáknál. A gyümölcsfáknál előforduló rákbetegséget egy *Nectria ditissima* nevű gomba okozza, melyről a következő kísérlet által könnyen meggyőződhetünk. Vágjunk egy rákbeteg fadarabot ki és tegyük azt 6—8 napig nedves, meleg helyre. Nemsokára hófehér gombacsoportokat fogunk észrevenni. E gombák nemzőszerveivel oltunk be egy egészséges fán lévő megsebzett helyet. Kevés idő múlva azt fogjuk tapasztalni, hogy az egészséges fa is rákbeteg lett. Ezen kísérlet eléggé meggyőző. Valamint nem fertőztetik meg minden ember a gümőkór-bacilláktól, épúgy nem minden fa a rák gombáitól. Megfigyeltetett, hogy a szóban lévő gomba mely körülmények közt terményezi a rákot legalkalmasabban: 1. ha a talaj bizonyos növényi tápanyagokat (nevezetesen légenyt) igen nagy fölösseggben tartalmaz; 2. ha a gyümölcs-

faj a talaj és éghajlati viszonyoknak nem felel meg; 3. ha a fa fagyrepedések által vagy másképen nagyon meg van sebezve. De hogy sok más, jelenleg még ismeretlen ok lehet a gomba föllépésének előnyös, kétséget nem szenved; ez már aztán a gyakorlati gyümölcstenyésztőnek kötelessége leendő, a helyi befolyásokat meghatározni. A rák megjelenésénél észlelhető tünetmennyekről s annak befolyásáról Goethe, hirneves gyümölcseész, a következőkép nyilatkozik: Az igazi rákseb egy bimbó vagy egy kisebb ág körüli kisebb-nagyobb héjrészecskének behorpadásával kezdődik. A seb lassan nagyobbodik, mivel új héjrészek szélesebb vagy keskenyebb szalagokban némileg darabonként elhalnak, a középpont körül koncentrikus gyűrűket egy bizonyos szabályszerűséggel képezvén. A gyűrűk a rügygyel vagy ágacskaival középett igen jellemző ismertetőjelei az igazi ráknak; melynélfogva azt minden nehézség nélkül a többi hasonló betegségtől megkülönböztetni lehet. Aszerint amint a fa a talajból gazdagabb vagy silányabb tápanyagot nyer, fog a seb erős és vastag sebszélekkel beforrni (gumós rák) vagy csak vékony, keskeny forradásokat képezni, melyek a sebet nemcsak hogy elzárni nem képesek, hanem a még mindig működő betegségi ok által el is öletnek (üszkös rák.) Ennek folytán megkülönböztethetők: 1. Majdnem egészen vagy teljesen zárt ráksek gumós alakban: a fának átforradási képessége erősebb volt a betegség okánál, mely egy fokozatosan képződő héjdaganat által elfojtva lett. A kiálló ágész többnyire el nem hal, azonban a fa ezen képződés által erejének bizonyos részétől megfosztatik, mi a gyümölcsök sokaságára s azok kiképzésére nem marad hátrány nélkül. Ily fák a rák daczára meglehetősen öregek lehetnek. 2. Ráksebek, melyeknél az átforradási képesség és a betegségi ok egymást egyensúlyozzák. A sebszélek nem elég erősek, hogy a sebet elzárhatnák, mert a betegség erjesztőjének befolyása által szenvedvén, nyitva maradnak, anélkül hogy nagyobbodnának. Ezáltal a fa meglehetősen gyöngittetik és a gyümölcsképzésre kevés tápanyag marad hátra. Itt már gyakran elhaló ágészekre akadunk és a fa nem éri el teljes korát. A galyak nem képeznek többé fahajtásokat, hanem ezek helyett virágbimbókkal telnek meg; minek folytán évenként nagyon gazdagon virágoznak. A netalán létező gyümölcsök kicsinyek maradnak, nagyon gyorsan szint kapnak és még a teljes érés előtt lehullnak. 3. Ráksebek, melyek csak gyöngye vagy éppen semmi sebszegélyt nem képeznek. A seb folyton nagyobbodik, a csupasz az időjárás befolyása alatt széthomlik, a kiálló galyak elhalnak és az alulról jövő táplákozás egészen elmarad. Az összes tápanyagok eredménytelenül felhasználtatnak, úgy hogy a gyümölcsképzésre nem marad semmi hátra, minek következtében a fa a kimerültség miatt idejekorán elhal. Ilyen módon bizonyos vidékeken az almafáknak több mint fele pusztul el.

HETI SZEMLEK.

UDVARI HIREK.

Ő felsége a király ki mult csütörtökön érkezett a fővárosba, junius elejéig fog itt maradni. Az országgyűlés berekesztéseig a budai várpalotában tartózkodott. Az udvari gyász következtében a tervezett ünnepélyek, udvari ebédek ezuttal elmaradnak. Rudolf trónörökös csak maga jött, Stefánia főherczegasszony nélkül s pénteken délután két órakor érkezett Budapestre egy fél napi időzésre. Este már visszautazott. Hétfőn (május 19-én) király ő felsége legfelsőbb kihallgatást adott a várpalotában.

Ő felsége a király ittléte alkalmával meleg érdeklődéssel tekintette meg új épületeinket. Megnézte a közraktárakat, az új operaházat és mindkettő tetszésével találkozott.

Rudolf főherczeg az ötvösműkiállítást érdeklődéssel tekintette meg épen az országház építése fölötti vita alatt.

Ő felsége Erzsébet királyné még hosszabb ideig marad Amsterdamban, hogy ott Zandvoort tengeri fürdőben Dr. Mesger masage gyógy módját használja.

Mária Valéria főherczegnő Schönbrunnba érkezett.

H A D S E R E G.

A király ő felsége pénteken reggel szemlét tartott a budapest helyőrség felett. A csapatok reggel 6 órakor vonultak ki a lak-tanyákból a vérmezőre s a korai órában is tömérdek nép kísérte a zeneszóval kivonuló katonákat. A közös hadsereg legénysége teljes diszben volt, zöld galylyal diszitett csákóban és kék kabátban; csak a tartalékosok viseltek sapkát és világos nadrágot. A honvédségből a Ludovika akadémia növendékei és a legénység

csákót és attilát viseltek, míg a tanzászlóalj sapkában és zubbonyban jelentek meg. Hét órakor az egész helyőrség a vérmezőn fel volt állítva s a szép látványt a budavári bástyáról és a vérmezőt környező utakról ezernyi néptömeg nézte. A helyőrség, melyet Schemel altábornagy vezényelt, négy harczvonalban volt felállítva. Az első harczvonalban állottak, Janski vezérőrnagy vezénylete alatt, a hadapródiskola növendékei, az Albrecht főherceg-, báró Döpfner- és Jellasich-ezredek egyes zászlóaljai s a műszaki és hadmérnöki ezredek századai. A második harczvonalat képezték, Zedheim vezérőrnagy vezénylete alatt, a Ludovika-akadémia növendékei, a két honvéd-tanzászlóalj, továbbá egészségügyi osztályok, egy vadász-zászlóalj s a Rodich-, Frigyes főherceg- és a báró Stubenrauch-ezredek zászlóaljai. A harmadik harczvonalban, Frank Ede vezérőrnagy vezénylete alatt, egy század vártüzér s az 5-ik tüzezred négy ütegosztálya állott. A negyedik harczvonalat, gr. Paar vezérőrnagy vezénylete alatt, két huszár-század, egy honvéd-huszárszázad, a lovasságnál szolgáló egyévi önkénytesek és a vonatezred egy osztálya képezték. Kevéssel a király megérkezése előtt b. Edelsheim-Gyulai főhadparancsnok megvizsgálta a kivonult legénységet. A vérmező bejáratánál felállított kürtös 8 órakor jelezte ő felsége közeledtét és a kürtjelet átvették a helyőrség összes kürtösei. A király táborszernagyi díszben jött s a kíséretében voltak b. Mondel főhadsegéd, b. Popp vezérkari főnök, a szolgálatteltevő szárnysegédek, gr. Andrassy Gyula, Henneberg, Graeff, Ghyczy, Máriássy, b. Fejérvári Géza altábornagyok, Bartuska térparancsnok, két magasrangú olasz tiszt, sat. A zenekarok eljártszották a néphimnust s ő felsége végig lovagolt a csapatok előtt, melyek arczzal a vár felé voltak fellállítva. A király ezután kíséretével az arczvonal előtt foglalt helyet s e csapatok díszmenetben vonultak el előtte, miközben a katonai zenekarok felváltva játszottak indulókat. Ő felsége meg volt elégedve a csapatok magatartásával. A közönség különösen a Ludovika-akadémia tisztnevelő iskolájának növendékeit s a lovas önkényteseket nézte nagy érdeklődéssel. A szemlélet egy vágtatva elvonuló ütegosztály fejezte be. Fél tíz óra után ő felsége kíséretével visszatért a királyi várakba. A haza szédülő közönség egészen ellepte a gőzsiklót, alagutat, lánczhidat s a csavargózósöket. A csapatok 11 órára már mind visszatértek a laktanyákba.

Ordenez Szalvátor ujonnan feltalált ágyuival kísérleteket tettek Trubiában Spanyolhonban. E tiszt feladatául tűzte, hogy legalább 9 kilométerre lehessen vele találni. A kísérletek rendkívül sikerültek. A 9 kilométernyi távolba tett vaslemezeket szétvetette.

A rajnai hadgyakorlatok, melyeket Vilmos császár is meg fog tekinteni szeptember 12-én kezdődnek és 20-án végződnek.

E G Y H Á Z.

Pápa ő szentsége Randi bibornokot nevezte ki a Propaganda prefektusává.

A Propaganda jogtalanul lefoglalt vagyoni iránt folyó pert, melyet a legfőbb ítélőszék a propaganda jávára döntött el, az olasz kormány törvénytelenül az anconai törvényszék elé hozván, ez ismét a congregatio ellen ítelt; s végre ezen ítéletet f. évi januárhó 29-én helybenhagyta ugyanazon legfőbb semmitőszék, a mely három évvel ezelőtt a congregatióra nézve előnyös ítéletet hozott. Így iparkodott a kormány a nem olasz, nem nemzeti, de mind eredete-, mind természete- és rendeltetésére nézve, világra szóló s minden népet illető legnagyobb szerű intézetet bíró ítélet ürügye alatt hatalmába keríteni.

Mily érülettel vannak ez intézet iránt az örök város hatalomvivői, az az 1874. jun. 23-án Nápolyban elhunyt Savó Miklós praelatus végrendeletének végrehajtásánál derült ki leginkább. E férfinak apai öröksége nem volt, de egyházi javadalmának takarékosan kezelt jövedelméből s azon fizetéséből, melyet mint dél-amerikai delegatus huzott, 150,000 lirát gyűjtött össze — s ezen összeget végrendeletileg a Propagandának hagyta örökségül.

A végrendelező nővére és két unokája a bíróság előtt megtámadva a végrendelet érvényességét, minek következtében az első forum azt érvénytelennek, a római pedig, ahová az ügy föllebezettett, oly megjegyzéssel érvényesnek nyilvánította, hogy a congregatio csak úgy veheti át az örökséget, ha erre a kormánytól engedélyt kér és kap.

Az akkori kormány vagy tulajdonképen az igazságügyminiszter pedig, ki jelenleg a külügyeket vezeti, a congregationnak az említett összeg csupán csak harmadrészének elfogadására adott engedélyt, s ekként ez 100.000 lirával károsított meg.

A szóban levő congregationnak természetét, rendeltetését, teendőit — valamint a buzgóságot, ügyességet és szorgoskodást, amelylyel azokat teljesíti; ugyszintén a missziokban felmerülő szükségleteket, melyekről gondoskodnia kell — nemkülönben a kormánynak minden csinját-binját, amelylyel a Propagandát teljesen tönkre tenni akarván, hatalmába kerítette, kifosztotta s mű-

ködésében akadályozta és akadályozza: s végre a veszélyeket, melyekben e congregatio minduntalan forog, mindezeket igen világosan jelzi és előadja a bibornok-államtitkár a pápai követekhez intézett minapi levelében.

Az ily szomorú tapasztaláson okulva, a szentséges Atya, hogy a hivek által a Propaganda céljaira szánt adományokat s jámbor alapítványokat biztosítsa és megakadályozza, nehogy ez új adományok ismét az olasz kormány ragadozó és ragados kezeibe kerüljenek, amint a kath. világ hívóinek eddigi könyöradományai kerültek, a szentséges Atya, mondom, úgy intézkedett, hogy hiveknek új könyöradományaiából összegyűjtendő pénz Olaszországon kívül kezeltessék, s hogy e célból Európa, Ázsia, Amerika, Oceania és Afrika bizonyos helyein központi ügynökségek alakítsanak, amelyek a hiveknek a Propaganda céljaira szánt filléreit összegyűjtsék, megőrizték, kezeljék és a congregatio előjáróinak rendelkezése szerint a szándékolt célokra fölhasználják.

A mi birodalmunkban a bécsi apostoli követség fogadja el és gyűjti a Propaganda céljaira felajánlott adományokat.

A hercegprimás legutóbbi körlevelében a propaganda kifosztásáról így nyilatkozik: Az irgalmasrend legújabb statisztikája megjelent. E szerint van Olaszországban, a toscanai tartományban 15 rendház, 118 szerzetessel s 908 ágygyal, a lombard-velencei tartományban 9 rendház, 80 szerzetes s 1007 ágy; a nápolyi királyságban 5 rendház, 19 szerzetes, 430 ágy; Sziciliában és Szardiniában szétszórva 9 szerzetes. — Franciaországban, Irhonban, Angliában és Hollandiában összesen 10 rendház, 289 szerzetes, 3345 ágy. Ausztria-Csehországban van 15 rendház, 224 szerzetes, 950 ágy, Bajorországban 10 rendház, 92 szerzetes, 552 ágygyal, Poroszországban van 6 rendház, 97 szerzetes, 475 ágy; Stájerországban 4 rendház, 70 szerzetes, 323 ágy. — Magyarországon 14 rendház, 137 szerzetes, 2038 ágy. Spanyolországban 6 rendház, 96 szerzetes, 394 ágy. A Szentföldön Názarethben 1 rendház, 3 szerzetes, 8 ágy. Összesen van 95 rendház, 1234 szerzetes, s a rendházakban a betegek számára van 9430 ágy.

Püspökszentelés. *Neszveda Istrán* phrygiai püspök felszentelése Esztergomban május 11-én következőleg ment végbe. A bibornok-érsek hercegprimás felöltözködve a főoltárhoz jött s ott leült, a két con-consecranz Peitler Antal és Boltizár püspökök és a felszentelendő az alsó lépcsőknél foglaltak helyet. Most Peitler ő excellenciája az egyház nevében a consecratioért könyörgött. Erre a bibornok kérdé: Van-e apostoli felhatalmazástok? Az igenlő válasz után felolvastatott a kinevezési bulla, ezután a felszentelendő biboros főpap kezeibe letévén a püspöki esküt, megkezdődött a vizsgálat. Több apró kérdés lett intézve a felszentelendőhöz, ki rövid «Akarok» és «Hiszek» válaszaival bizonyosságot tett az egyház iránti hűségéről és katolikus hitéről. Most kezdetét vette a sz. mise. — A Leczke elolvasása után a felszentelendő földre borult s a papság elmondá a mindenszentek letenyéjét, melynek végzetével a hercegprimás a felszentelendőnek vállaira tette az evangéliumos könyvet, a püspöktársakkal együtt a kézrátétel által, továbbá a fejnek és kezeknek sz. olajjal való megkenésével s több rendbeli ima közt a felszentelendőt a püspöki hatalom részesévé tette s a püspöki jelvényeket, a pásztorbotot és gyűrűt kezeibe adta. Felajánlás alatt a szertartó élén hat növendék jött a bibornok elé: a két első gyertyát, a két második aranyozott és ezüstözött kenyeret, a két harmadik: borral telt aranyozott és ezüstözött hordócskákat tartott kezében. — Ezen ajándékokat az új püspök egyenként adta át felszentelőjének, ki a szent áldozásnál vele megosztotta az Üdvözítő vérének. A mise végzetével az új püspök püspöksüveggel diszítettett fel s a bibornok által saját székébe intronizáltatott. Erre felhangzott a «Téged Isten dicsérünk» ének, mely alatt az új püspök a templomot körüljárva főpásztori áldásában részesíté a hiveket. A főoltárhoz visszatérve ünnepélyes áldást adott azután a bibornok előtt háromszor térdet hajtva énekelé «Ad multos annos!» (Élj soká!) mire a biboros főpap megcsókolá őt s a szertartás véget ért. Ez a hercegprimás tizenhatodik felszentelője volt!

Amerikából a trentoni és hartfordi püspökök hetedfél nap alatt érkeztek meg Angliába, honnan Rómába rándulnak ő Szentsége látogatására.

A lazaristák népmissziókat tartottak a győri egyházmegyében, Ujkéren, Lozson — legszebb rendben és a hivek tömeges részvétele mellett szabad ég alatt.

A kapuczinus tartományfőnökök száztizen május 9. napján Rómában egybegyűlvén Andermatt Bernát svájci provinciálist választották meg a rend generalisává. E tiszt, ősz férfiakból álló gyülekezettel a pápa ő szentsége kihallgatáson fogadta s szép beszéddel üdvözölte, melyben felhívta őket, hogy sz. Ferencz szellemét különösen a világiak közt terjeszték a harmadik rend a tertiariusok által. E rendhez a vallás és közoktatási m. kir. miniszter Trefort ő Excellenciája is tartozik!

Az erdélyi katolikus statusgyűlésen mult évben megszavazott 100 frtos tíz éves pótlék a következő gimnáziumi tanároknak utaltatott ki: a Gyulaféhérvári gimnáziumnál: Avéd Jákó, dr. Cserni Béla, Straubert Ödön, Szentmiklósy Jenő és Legárd József, Csik-Somlyón: Imecs Jákó, Adorján Imre és Moritz Gyula; Sz. Udvarhelyen: Kovács Antal, Koródi Endre és Jánosi Péter.

A Milanóban megjelenő Osservatore Catholice cz. lap után a külföldi lapok egymásután hozzák a hirt, hogy Budapesten szabdkörműves elleni egyesület alakult — a hivatalos lapban még nincs nyoma . . .

A harmadik rózsaleány ünnepély is meg volt május 10 a pest-megyei Sz. Iván községben — az ezer forintból már csak 600 frt jut a menyasszonynak, a négyszáz elmegey az ünnepély költségeire és az adóra.

Lachmann Tódor esztergommegyei áldozár és császári plebános május 10-én szívszélhűdés következtében 44 éves korában elhunyt.

Tisza Kálmán miniszterelnök a katolikus főpapságról legutóbbi, a főrendiházban tartott beszédében így nyilatkozott: Teljes lelki örömmel teszem nyilatkozatomat, hogy a mai nap ismét meggyőződhettem mindenki arról, a miről én legalább sohasem kételkedtem s ez az, hogy Magyarország római katolikus főpapsága mint mindig tudott, úgy ma is tud lelkesülni az alkotmányosság és a törvényhozás eszméje mellett és ha kell, áldozni is tud érte!

Az alsó-ausztriai katolikus nép- és sajtóegylet május 10-én Felsben tartott gyűlést, melyben egy agrárius club alakításának szüksége lett hangsúlyozva, mely a földművesek anyagi érdekeit képviselje.

A szabdkörműves páholyok célja mint ők maguk mondják: a jótékonyág. Mult számukban jeleztük, hogy hol, hányan és mit költenek e célra, ma, midőn boldogult *Szabó József* felszentelt püspök végrendeletét olvassuk s látjuk, hogy az elhunyt az egyházmegyei pénztárnak 20,000 frtot a szegény plebániák és káplányállomások jobb ellátására 20,000 forintot s a szegény tanítók és iskolák jobb ellátására szintén 20,000 forintot — összesen 60,000 forintot adott, az összehasonlítás eredménye az, hogy az egyház ezen egy fia több jót tett, mind az egész szabdkörművesség.

A tudomány-egyetem május 14 napján tartá 104 évforduló ünnepélyét, a sz. misét ft. Márkus Gyula apátkanonok ur végezte segédlettel, — ezután az érdeklődő közönség az egyetem dísztermébe vonult, hol Dr. Szabó József rector egy nagyszabású értekezésben ismertette világszerte az egyetemeken divó tanítási rendszert. Ezután Dr. Lengyel Béla tett jelentést a pályaművekről. A hittani karnál az első jutalomdíj megosztatott Várady Árpád II-od és Sankovics Bertalan III-ad éves hittanhallgatók közt. A második pályadíjat Dedek Cresc Lajos III-ad éves hittanhallgató nyerte el, a hitszónoklati jutalomban Babik József III-ad éves hittanhallgató részesült, a szorgalomdíjjal pedig Damminger Ádám IV-ed éves orvostanhallgatónak ítélte oda a hittani kar másnap a növendékpapság Majálist tartott a szép Halászné-nál, hova délután a Havi füzetek szerkesztője a Kapuczinus rend növendékeit is kivitte. A kedélyes együttlélet fűszerezte a dalárda szép éneke, a felköszöntések melyek közül felemlítendőnek tartjuk a Rector ő nagysága beszédét, melyben az egyház és haza szeretetére hívta fel a növendékeket a Vice-Rector szavait, melyekkel kiemelte, hogy az előljáróság öröme a növendékek képezik — mely szavakra egymást érték a növendékek szebbnél szebb toasztjai, mikben ígéri, hogy előljáróik tanácsait követni fogják.

A katolikus egyház állapota Amerikában nemcsak Kanada vidéken, hol a katolikusok képezik a népesség túlnyomó számát, hanem egyéb tartományokban is türhetőbb, mint akár hazánkban. Az Egyesült-Államok constitutiójának első pontja értelmében: «A gyűlés nem hoz semmiféle törvényt a vallásfelekezetre nézve s így az államnak egyéb befolyása nincs mint a bevett hitfelekezeteket pártfogolni az amerikai polgár teljes szabadon gyakorolhatja vallási köteleit s igényt tart az állam segélyére és védelmére az egyházak építését, az egyházi administratiót az iskolák és egyetemek gondozását és igazgatását illetőleg anélkül, hogy az állam a kinevezési jogot gyakorolná. — Szabadnak mondható az egyház s küzdhet egyenlő fegyverekkel a tévely és hitetlenség ellen. Az egyesült államokban 67 püspökség van. 8,500,000 lélekkel és ezen számba csak azok vannak felvéve, kik az egyházat és iskolát látogatják.

TÖRVÉNYHOZÁS.

A képviselőház 14-iki ülésén a sövényháza-szegedi ármentesítő-társulatnak elengedendő állami előlegekről szóló javaslatot Rakovszky István előadó, gróf Tisza Lajos, Hermann Ottó és Baross Gábor pártoló felszólalásai után elfogadta. Ezután jöttek Polónyi Géza interpellációja a magyar ipar mellőztetéséről, a közös

hadsereg és honvédség felszereléséről és Éles Henrik interpellációja a jázsági kataszteri munkálatok tárgyában. Szapáry miniszter az orvoslást a felszólalási bizottságok körébe utalta, a ház tudomásul vette válaszáat.

A 15-iki ülésén a fásítás előmozdítása végett eladandó állami erdőkről szóló javaslatot elfogadták általánosságban és részleteiben, Hegedüs Sándor volt az előadó. A vitában részt vettek Gaal Jenő, Irányi Dániel, Helfy Ignác, gróf Széchenyi és gróf Szapáry miniszterek.

A 17-iki ülésén Péchy Tamás elnök bejelentette Prónay József elhunytát, bemutatta a miniszterelnök átíratát, mely szerint az országgyűlés berekesztése 20-án lesz a budai várak nagy termében. Ezután jött Szentiványi Kálmán jeremiádjá, hogy őt Szentháromság közelében a csócselék megtámadta. Polónyi, Almássy, Madarász szigorú intézkedéseket követelő felszólalásai után, Tisza Kálmán megígérte, hogy ő rendeletet bocsát ki ily visszaélések meggátlására. Az elnök Dobránszky Adolf egy levelét olvasta fel aztán, mely fölött, az ügy immár ellévén intézve, a ház napirendre tért. Szapáry felelt Mocsárynak egy jelentéktelen interpellációjára. Tisza Ugron interpellációjára felelve mentegette a gyülekezeti jogot rendeleteivel megsértő szolgabíró és Pauler, Rohonczy súlyos vádjaira, melyeket az ügyészség és bíróság ellen emelt, azzal válaszolt, hogy az ügy illetékes helyen, a királyi táblán van. Minden interpellációra a választ tudomásul vették.

A főrendiház 14-iki ülésén az elnök bejelenté, hogy a kiküldött bizottsággal Bécsben jelen volt Mária Anna királyné temetésénél s a trón előtt kifejezte a ház részvétét. Jelenté továbbá, hogy gróf Toldalaghi Zsigmond s báró Bémer Károly és Pál királyi meghívóért folyamodtak s hogy a szombathelyi törvényszék Radó Kálmán vas megyei főispán mentelmi jogának felfüggesztését kéri. Fenyvessy Ferenc képviselőházi jegyző áthozta a képviselőházban legutóbb elfogadott javaslatokat, báró Vay Miklós pedig a hármas bizottság jelentését mutatta be több javaslatról.

A 15-iki ülésén élénken tárgyalták az új országház építéséről szóló javaslatot Ipolyi Arnold volt az első szónok, ki teljes hűvel védte a góth stílust dicsőítve, de igen opportunusan, nem riadva vissza azon stílektől sem, melyek «nem viszik át szigoruan a góthnak alapszervezetét», mégis góthstíliék, mint a mi épürendő országházunk. — Sztáray Antal gróf rövid indokolással, melyekkel pénzügyi helyzetünket eeselte, a következő határozati javaslatot adta be: «A méltóságos főrendek, bár mennyire óhajtják, hogy a nemzeti méltóságnak megfelelő állandó országház létesíttessék, mindazonáltal tekintettel pénzügyeink még mindig rendezetlen állapotára, tekintettel az ország nagymérvű adózási és hitelbeli megterhelhetetésére, tekintettel igazságügyi és közgazdasági szervezetünk számos hiányaira, valamint azon nagyszámu közgazdasági, közművelődési és humanitárius föladataira, mely anyagi erő hiányában megoldást nem nyert, nem tartja az időpontot alkalmasnak arra, hogy ezen, ily nagy költséggel összekötött műmost fogamatba vétessék, és ezért a szőnyegen lévő törvényjavaslatot el nem fogadván, tisztelettel kéri a képviselőházat, hogy a fentebbi indokok méltánylása folytán utasítsa a miniszterelnököt «hogy alkalmas időben viszonyainknak megfelelő tervet mutasson be.»

Schlauch Lőrincz szatmári püspök erre ismert ékesszólásával beszélt a határozati javaslatban nyilvánuló peszszimismus ellen, azt állítva: «Nagy tényező az államéletben a pénz, de nem az egyedüli. Az államok hanyatlásának más okai is vannak, mint a pénzhány: a nagy eszmék kihalása, az idealizmus elhalványulása, a képtelenség a nagy koncepcziókra, egy bizonyos, mindent az érdekre, a száraz számokra állapító szellemi és kedélyi sivárság.» E gyönyörű szavait lelkesen megéltjeneztek. Erre gróf Széchenyi Dénes szólalt fel, nagyatyjának, Ferencznek, ki a muzeumot állapította, egy közmondását idézve: «bocskorban kezdeni, csizmában végezni» ellene beszélt annak, hogy hitelbe építsünk. Andreánszky Gábor báró ismert elkeseredésével mondta: kormányaink a méregdrága épületek építési mániájában szenvednek. És «es ist Methode in dem Wahnsinn.» Szóval nem cifra országházat kell építeni, de kormányt és irányt kell változtatni. — Vay Miklós báró és Keglevich Béla gróf a javaslat mellett szólaltak fel. Lipthay Béla báró sikerülten polemizált Ipolyi püspökkel a gót stílus ellen és nagyon helyesen hangsúlyozta, az a hibánk volt eddig is, hogy a stílus tisztaságára keveset adtunk eddigi alkotásainknál. — Andrassy Gyula gr. és Tisza Kálmán elménczkedő könnyed felszólalásai után a főrendiház a javaslatot 60 szótöbbséggel elfogadta.

A 16-iki ülésén vita nélkül elfogadta a képviselőház által átküldött összes javaslatokat.

A főrendiház 17-ikén tartott utolsó érdemleges ülést, Szőgyény-Marich László elnöklete alatt. Az országgyűlés berekesztésére vo-

natkozó miniszterelnöki átirat felolvasása után Fenyvessy Ferencz-képviselőházi jegyző átnyújtotta a képviselőházban legutóbb elfogadott törvényjavaslatokat. Kiadták a hármass bizottságnak s az ülést felfüggesztették. A szünet után a bizottság beadta jelentését, a ház vita nélkül elfogadta a javaslatokat s azonnal vissza is küldte a képviselőháznak.

Május 19.-én volt mindkét ház utolsó ülése; Péchy Tamás visszatekintve a lefolyt országgyűlés működésére, örömmel konstatálja, hogy 153 törvény alkottatott. — A főrendiházban Szögyéni Marich László hasonértelmű elnöki beszédére Haynald Lajos válaszolt, az elnököt éltetve.

Május 20.-án ő felsége személyesen rekesztette be az országgyűlést a budai várpalotában.

EGYLETEK.

A heraldikai társaság első közgyűlését b. Radvánszky Béla elnökle alatt tartotta. Megnyitó beszéde után dr. Fejérpataky László titkár olvasta föl az évi jelentést, mely örömmel emeli ki, hogy a társaság elé tűzött tudományos czélt számosan karolták föl. Az egyletnek 440 tagja és 8000 frtnyi tőkéje van, egy évi fennállás után; a lefolyt évben öt felolvasó ülést tartottak, a társulat folyóirata pedig becses dolgozatokat közöl; a nemzeti zsebkönyv kiadása is el van határozva. A pénztári kimutatás szerint, tavaly a bevétel 2004 frt volt, a kiadás 1289 frt. A jelentések után felolvasások következtek. Szádeczky Lajos felolvasta Thaly Kálmán értekezését «A Rákóczi-ház utolsó tagjairól.» A vörösvári levéltárban talált adatokból Thaly Kálmán hosszú sorát nevezte meg a Rákócziaknak, kikről eddig alig tudunk valamit, aztán különösen részletesen szolt II. Rákóczi Ferencz fiáról, egészen új életrajzi adalékokat sorolva föl. Ezután Thallóczy Lajos értekezett a ötvösmű-kiállításon szerzett czimerészeti tanulságokról, Deák Farkas pedig egy 1612-ből való czimerlevelet mutatott be, végül Torma Károly indítványt adott be egy «Corpus inscriptionum medii acri» kiadása iránt; a mű a hazai összes műemlékek fölrásait tartalmazná. Bemutatta a tervezetet is, melyet e a közgyűlés bizottságaak adott ki véleményadás végett.

A Petőfi-társaság kirándulását szeptemberre halasztotta, mert Jókai csak akkor mehet a társasággal, míg most korteskedéssel van elfoglalva.

A Kisfaludy-társaság legújabbán következő pályázatot hirdet: Kivántatik kisebb szónoki mű, melynek tárgya: egy korán elhunyt ifju emlékezete. A pályázó munkájának tárgyát akár az életről, akár képzeletéből meritheti, forma és terjedelem tekintetében pedig példányul veheti Kölcsey Czelesztináját és Vilmáját. Jutalma: a Somogyi Dezső-alapítványból 200 frank aranyban. Benyújtásának határideje 1884. nov. 30-ka. E pályázatban a Kisfaludy-társaság tagjai nem vehetnek részt. De annál inkább az önképzőkörök tagjai, kiknek alkalmuk nyílik valamely irkájukból a pályaművet kikeresni.

Az országos iparegylet 18-án közgyűlést tartott, melyet gró Zichy Jenő elnök az ipartörvény hézagaira utaló és az 1885-iki kiállítás sikerének biztosítása körül kifejtendő igyekezetre, buzdító beszéddel nyitott meg. Gróf Battyányi Lajos képét ünnepélyesen leleplezték, az elnököt lelkesen üdvözölték és az igazgatósági tagokat megválasztották. Köztük vannak b. Liphay Béla, Burcharth Konrád, Steinacker Ödön.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Reviczky Gyulától a modern magyar líra ez első-rangu képviselőjétől, ki különben több prózai dolgozatával is feltűnést keltett, egy hosszabb elbeszélést kezdünk közölni lapunk mai számában «Apai örökség» czimmal, mely úgy hiszszük, hogy közönségünk érdeklődését mély pszichológiájával, természetes festéseivel és sokoldalú jelességeivel felkölteni és ébren tartani fogja.

A Schliemann által Tirynsban felfedezett palotáról jelentik, hogy két különböző korszakból származik, az egyik a mikéni királysírok idejéből a másik 9 századdal Krisztus előtről. A hellen edényeknek semmi nyomuk benne, de az állatok durva kőmások, a Herák szarvakkal, az obszidián-kések mind régiségre mutatnak, de egyuttal barbár izlésre. Bámulatosak a legtarkább színeket mutató falfestmények.

Zimándy Ignác képviselőjelölt és törökbálinti plebános urtól Antiszemita káté jelent meg, melynek czélja a plebános urnak nagyobb és általunk is említett munkáiban kifejtett elveit népszerű alakba foglalni.

Az ötvösműkiállítás megörökítésére tervez kiadni egy nagy, a külföldi első-rangu munkákkal versenyezni hivatott díszmunkát Grill Károly udvari könyvkereskedése 120—180—300 forintos példányokban.

M Ű V É S Z E T.

Képzőművészeti pályázatok. Az idei őszi kiállítás alkalmára a képzőművészeti társulat a következő pályázatokat hirdeti: a társulat 200 darab négy forintos aranyból álló művészi nagy díjára, melyet hazai művészek az utolsó 3 év alatt befejezett feltétlen műbecsű festményei, szobrai vagy metszetei nyerhetnek el; az Ipolyi Arnold püspök által felajánlott 500 forintos díjra, magyar történeti tárgyú festmények vagy színvázlatok részére; a Tárkányi Béla apát és egri kanonok 500 forintos díjára, egyházi tárgyú olaj színvázlatok, olajfestmények vagy kész oltárképek részére; a Ráth György-féle 300 frtos díjra és diszokmányra, olajban festett feltétlen műbecsű táj-, állat- vagy csendélet-képek részére s a Munkácsy által 10 évi időtartamra két-két évenként kiadandó 6000 frankos ösztöndíjra, melyet 35 évnél nem idősebb oly tehetséges hazai festő nyerhet, kinek határozott hivatást tanúsító élet- vagy történeti kész olajfestménye lesz a tárlaton; a jutalom a festő Párisban való további képzésére fog fordíttatni.

Vastagh György műtermében, Gróf Zichy Rezső két leányának arcképei és Csengery Antal arcképe vannak készülöben; Csengery arcképe az új városház nagytermét fogja díszíteni.

Telepy Károly káposztásmegyeri nyaralójában egy nagyobb fogadalmi képen dolgozik melyen több alak látható, továbbá 2 miniature képet fest az őszi kiállításra.

Margitay Tihamér újabban főkép, az arcképfestészetnek szentelte magát és a vidékről is számos megrendelést kapott

Greguss Imre ismét vissza tért kedvencz genréjéhez a régi huszárokhoz, legújabb, készülö félben levő képe a «lopott csók.»

Z E N E.

A bostoni Wágner-ünnepélyek Thomas Tódor vezetése alatt fényesen sikerültek. Matema, Scaria és Ninkellmann nagy tetszést arattak, még nagyobbat New-Yorkban Sembrich Marcella, ki egy Wágner-hangversenyen 45.000 dollár bevételt hozott.

Antóniusz és Kleopatrát, Nittgenstein Grácban sikerrel adott zenedramáját legközelebb Bécsben és Lipszében is adni fogják.

Az országos dalárszövetség központi igazgató választmánya Bartay Ede elnökle alatt ülést tartott, melyen a Miskolczon tartott választmányi ülés ama javaslata, hogy az országos dalár-ünnepély augusztus hó 6-tól bezárólag 11-ig tartson, végleg elfogadtatott. E dal-ünnepély alkalmával a mintadalárda először fog versenyezni az orsz. dalárszövetség által kitűzött pályadíjért.

S Z I N H Á Z.

A budapesti színházak holt idenye van közeledőben. A legkiválóbb darabok is alig bírnak közönséget vonzani. A közönséget a tavaszi kedvtelések és kirándulások foglalják el.

Nemzeti színház. Giocondában Szigetiné Humann Erzsi asszony énekelte a czimszerepet. Látszott rajta a törekvés, hogy Turolla Emmát utánozza. A Kaméliás hölgyben Szacsvainé Boér Emma asszony lépett fel, mint mint vendég. A mi közönségünknek, mely Prielle Kornélia és Sarah Bernhard «Margitjait» ismeri, nem jól választotta e szerepet bemutatónak a különben tehetséges és szép alaku színésznő. Hiányzik belőle Prielle könnyedsége, finomsága és Sarah szenvedélye, színezési képessége teljesen. Nagyon közönséges felfogással langyosan érzélgő és boldogtalan teremtést mutatott be Gautier Margitban.

Népszínház. Kóródi Péter új népszínműve «A tékozló asszony» nem mutat haladásra még a «Legény bolondja»-val szemben sem. Lazán összefűzött jelenetekből áll az egész darab. Szerepel benne egy derék cseléd Naca (Blaháné) és egy vig menyecske (Hegyi Aranka) akik egymás ellen úgy intrigálnak, hogy csókot ígérnek a legénynek, ha a másikat elbolondítják. Nacát egy ilyen ígért következtében beexekvált csókon kapja kedvese és ebből lesz a főbonyodalom. Blaháné és Hegyi Aranka gyönyörűn énekeltek és mindent elkövettek a darab megmentésére.

A bécsi Stadttheater pusztulása tökéletes, a díszes épületből csupán a homlokzat kormos fala meredez ég felé. Mikép keletkezett a tűz, nincs teljesen kiderítve; beszéltek, hogy a padlásszobákban volt festőhelyiségben, vigyázatlanság által támadt; a városház híre futott, hogy egyik páholyban dinamittöltényeket találtak s merénylet okozta a veszedelmet; de e hírek alaptalannak. A rendőri vizsgálat azt derítette ki, hogy a csillár fölötti padlásthelyiségben tört ki, hol pénteken délután két ács dolgozott; majdnem bizonyos, hogy ezeknek bűnös gondatlansága okozta a színház pusztulását. Bukovics igazgató a tűz kitörésekor nem volt a színházban s a veszedelmet egy az utcán álló rendőr vette először észre, gyöngye füstöt pillantva meg. Azonnal jelezte a tűzoltóságnak s minden oldalról rövid idő alatt meg is érkeztek a tűzoltók; de ekkor már lángok csaptak ki a tetőn. Óriási erőfeszítéssel dolgoztak a mentésen nemcsak a tűzoltók, rendőrök és katonák, hanem magánosok is; két gőzfecskendező

működött, de hasztalanul. A színház belsejéből a tűzoltók kénytelenek voltak menekülni, a tetőzetről pedig három tűzoltó életveszély közt szabadult; egyik a mentő ponyvára ugrott le, ketten a párkányzaton kusztak le, míg a mentő létrához jutottak. A nézőtér már egy nagy tüztenger volt, mikor a szinpad még sértetlenül állt, a vasfüggöny jó ideig megvédte; de a mint a nézőtér tetőzete beszakadt, a lángok fölülről átsaptak a szinpadra is, a vasfüggöny tartói elégték s hét órakor az óriási függöny lezuhant az izzó zsarátnokba, a színház egész belseje égett. Fokozta a vészt az erős szél, mely az épület hátsó része, a szertár felé hajtotta a lángokat. Itt is hasztalan volt minden mentési kísérlet; odaégett minden s a tűz most már a szomszéd házakat s főképp a gróf Abensberg-féle palotát fenyegette, a tűzoltók legfőbb gondja a vész lokalizálása volt s a szomszéd épületeket sikerült is megvédeni. A tűz még éjfélkor is tartott. Ezernyi nép állt izgatottan, megszorodva a közeli utcákban s ha kellett, készséggel segédkezett egyben-másban. Az önkéntes mentő társulat is nagy tevékenységet fejtett ki s elnökét, gróf Lamezant, ájultan vitték el. A tűzoltók, rendőrök közül tizennyolecan részint megsebesültek, részint megerőltetés következtében összerogytak. A ringszínházi katasztrófa óta életbeléptetett rendszabályok némelyike hasznosnak bizonyult, így a külön gyertya-világítás; de kitűnt az is, hogy egyes intézkedéseket nem hajtottak jól végre s pl. a vízvezetéki csapok nem adtak vizet; a rendőrség mindjárt éjjel meg is kezdte a vizsgálatot. A színház, összes föl-szerelésével együtt 400,000 frtig volt biztosítva a magyar-francia biztosító társaságnál, mely azonban a kockázat legnagyobb részét megosztotta viszontbiztosító társulatokkal.

NÖVILÁG.

Az ifjabb nővilág tavaszi öltözékében jelenleg a szorosán simuló, a mult évinél valamivel rövidebb redingotok játszanak főszerepet. miután eme felöltő felette elegáns alakot kölcsönöz a viselőnek. A redingot vagy fekete, vagy barna sicilienneéből áll szegélyezve hasonló színű bársonnyal. Szokásos még világos barna szövetből is készíteni, a mikor az ékítés sötét-barna bársony lesz. A hozzátartozó derék egy bársony ékítésű gallérral van ellátva, mely elől nyitva van s egy redős mellbetétnek ad helyet; a félrövid kezűjjak széles bársony szegélyűek és a nyakat széles felálló bársonygallér köríti. Az elől egymástól távol fekvő szárnyak mély redőzetbe vannak szedve és hátul hosszú nyílás által két külön részre osztatnak fel. A csipónél egy nagy bársonyöv köríti, melynek egyik rojtokkal szegélyezett vége a baloldalon az altest közepetájáig, a másik vége pedig hátul hosszan omlik alá. A hátulsó szalagvégpaszománt ékítésű.

A kerek kalapok ékítéseinél a szalag, csipke, toll és virág ékítések megerősítésére sok arany és ezüst tüket divatos alkalmazni. Az alkalmazott tük fejei nagyok és többnyire valamely nagyobbított rovar alakját tüntetik fel.

Ékszerek a háton. Egy pétervári főúr leánya legközelebb a háttára tűzött igen értékes ékszerekkel jelent meg egy tánczvizgalmon. Azóta az ékszereket a ruha hátán alkalmazni igen gyakorivá vált sőt az orosz főrangú hölgyek, kik tudvalevőleg ékszerekben nagy fényűzést visznek, még ennél is tovább mennek s az uszályt is gazdagon látják el ékszerekkel tánczvizgalmaik, vagy ünnepélyesség alkalmával.

A reggeli öltözékekre fektetnek újabban nagy súlyt s a divatvilág mindent elkövet, hogy ezek eleganciájával állittassanak ki. A számos kiállításokon ezen irány már eddig is feltűnően észrevehető. A legszokásosabb reggeli toillettek következőleg vannak összeállítva: egy redőkbe szedett batiszt kabát közbeszótt selyem sávokkal, melyeken virág, főleg nefelejts alakok vannak. A hátul feszes, elől bő alaku kabátok hajnalpiros atlaszszal és csipkegabbottal ékítvők. Szatin reggeli otthonkát zöld áttört bársonyból, redős előzettel is, melybe rózsaszínű bársony uj betétek vannak alkalmazva; van elefántcsont fehér és gazdag csipke ékítésű reggeli öltözékek is. A csipke különben annyira felkarolt czikk jelenleg a női toilletében, hogy még a hálóöltözék is dusan van vele ékítve. A virágos szövetek szinte népszerűségnek örvendenek.

VEGYESEK.

KÉPEINKHEZ.

A fehér elefánt.

A romantikus állat, melyet Heine oly szépen megénekelt és mely szerinte szerelmes levén, nem élt egyébbel csak «Dampfnudellel» és «Ossiannal» képünkön a valóság világába áthelyezve szerepel, de rajta semmi nyoma a me-

lancholiának s alig érné be a táplálékkal, melyet Heine az ő számára előírt.

Amerikai lovak.

A yankeek, mint sportsmanek gyönyörűségeit, mutatja be képünk: a legszebb amerikai lovakat a versenyre előkészítve és a versenyen futtatva.

A Margitszigeten a saison kezdetét vette s eddigé már 59 uri család lakik künn. Az előjegyzések a szobákra tömegesen érkeznek s a parkra néző lakások már majdnem mind le vannak foglalva. Az eddigiekből következőleg, az idei saison igen élénknek ígérkezik. A sziget, melyen az elmúlt télen a víz semmi kárt nem okozott, teljesen tavaszi diszben pompázik. Az utak és a gyeptisztításán, csinosításán s öntözésén számos munkás dolgozik. A kertészek a tereken és parkokban kirakták a tarka virággyakat, melyekben egyelőre a kevésbé kényes honi virágok vannak elhelyezve, míg a délszaki növényeket később az állandó meleg idők beálltával fogják csak kiültetni. A tél folyamán az artézi forrás fölé emelt ivócsarnokot kifestették és kicsinosították. Az alsó vendéglőnél ezentul hetenkint négyszer játszik a katonazene és pedig kedden, csütörtökön, szombaton s vasárnap s ezeken kívül még az ünnepnapokon is. A rózsafák tele vannak himbókkal, úgy a főhercegi kastély előtt álló páratlan szépségű nagy tulipánfa is, melynek sárga virágai néhány nap alatt ki fognak nyilni.

A zenélő album. Hiába a véletlen a legnagyobb mester. Imhallgassák meg a következő történetet. Az elmúlt nyáron egyesületünk jótékonyczélú sorsolást rendezett. Az egyesület minden tagja köteles volt egy nyereménytárggyal hozzájárulni. Feleségemnek ez sehogy sem tetszett, ismét kikelt az egyesület, az idő-és pénzáldozatok ellen és csak akkor nyugodott meg, mikor biztosítottam, hogy a sorsolási bizottságnak legfőlebb egy frt értékű tárgyat fogok átadni. Ezzel a házi bekét helyreállítottam. És ismét megsaltam feleségemet, mert mint az egyesület alelnöke nem követtem el azt a «smuczigságot», hogy holmi haszontalansággal járuljak hozzá a jótékonyczélú sorsoláshoz és titokban egy zenélő albumot vettem, mely, ha kinyitották, három darabot játszott: «A velencei karnevált», «Ah, hisz csak vállon» és «A fehér nő»-t. Az album 10 frtba került. Nemde olcsó? A mely olcsóságnak az volt az oka, hogy az album sokáig volt a kirakataban, a fedél színe kissé el volt kopva és «A fehér nő»-nek organikus hibája volt. Csak annyit játszott belőle: «Jöjj oh drága. . . grrr», tovább nem ment; no de 10 frt se pénz. Különben 5 sorsjegyet is tartoztam venni. Ezeket feleségemnek ajándékoztam. Elérkezett a sorshuzás napja és feleségem tanulmányozni kezdte a kihuzott számokat. Mikor kérdeztem: «Nyertél valamit?», a csalatkozottság hangján mondá: «Nem!» Hat héttel később a szokásos módon ünnepeltük meg születésnapomat. Mit gondolnak, mivel lepott meg kedves feleségem? Egy zenélő fényképalbummal; felnyitottam és hallom: «Jöjj oh drága — grrr» — az én albumom volt, az én foltos albumom a hibás «fehér nővel.» Bizonyára nyerte és szerencsésjét eltitkolta előttem. Képzeltetik mily örömmel volt! De hallgattam. Közeledett a karácsony és ekkor bizonyos körülmények szükségessé tették, hogy egy drága sógort, ki falun lakik, valamivel megajándékozzunk. E felett sokat tanácskoztunk feleségemmel. Végre nagyszerű eszme támadt. «Látod Miczi, a zenélő album már számtalan élvezetes órát szerzett nekem, de hát most már eléggé ismerem a fehér nőt és a karnevált, nem ajándékozhatnék oda a sógornak? Ugyis falun él. . .» Feleségem nem igen látszott osztozni tervemben, de úgy kell neki, miért titkolta el nyereményét. Az albumot minden áron ki akartam küszöbölni házamból. Feleségem ellenkezett ugyan, de «A fehér nő» baja időközben még növekedett, csak annyi jött ki «Jöjj oh gr» — és aztán «grrrr». Tehát elvele. Becsomagoltuk, ráirtuk a címet és elküldtük bérmentve. Hála istennek! Es most jön a hihetetlen. Tizennégy nappal később egyik rokonunktól, ki 1881 óta életjelt sem adott magáról, egy csomagot kaptunk, melynek nagysága és alakja rögtön borus sejtelmekkel töltött el. De előbb a levelet olvastam: «Nem a mi hibánk, ha a mellékelt csekélység szeretetünk nyilvánulása későn érkezik hozzátok. A csekély ajándékot, melyet izléstekhez képest választottuk, előbb el kellett készíttetni, mert a mi kis városunkban valóban művészies, tárgyat nem lehet kapni. Remélve, hogy a csekélység számos kedves pillanatot fog szerezni» — . . . és így tovább. A csendes kétségbeesés kifejezésével tekintettünk egymásra, én és feleségem «A mi zenélő albumunk» mondtuk egyidejűleg — és az is volt. Felnyitottam. Benne voltak a kedves rokonok arczképei, — de hallga, mi az? «Jöjj . . . grrrrr, zink, czink . . .» vége volt. Ez volt az egyedüli életjel, melyet albumunk magáról még adott. El nem viselhette a mozgalmas életet. Még ma is megfoghatatlan előttem,

hogyan a vándoralbum miként kerülhetett oly rövid idő alatt vissza hozzánk. Hja ma már nem létezik távolság és az album három napig sem lehetett azoknál, kiknek küldtük. Különben kezdék a dologgal kibékülni. Egy erőszakos tett által azt is elértem, hogy teljesen elnémult, mert már nem csak «A fehér nő», hanem az egész album organizmusa el van rontva. Csendes és néma, és végre még mindig elég jó bizonyos arczképek — elrejtésére. Elajándékozni nem fogjuk többé.

A furfangos szerenissimus. Egy kis német állam akkora, hogy mint Bernáth Gazsi mondta, egy debreczeni ötös fogással nem lehetne benne megfordulni, nagy ünnepeiséggel várta a fővároskába hazatérő fejedelmet. Husz fehérruhás kisasszony várta a szerenissimust, két sorba állítva, még pedig olyan diplomatiái tapintattal, hogy az első sorban volt tiz szép leányka, a másodikban pedig tiz — kevésbé szép. A szerenissimust elragadta a bájos front és — a mire hatvan éves kora és fejedelmi rangja feljogosíták, — sorba csókolta a szép homlokokat. Az első sor végére érve meghökkenve állapodik meg, de csak egy pillanatra, mert rögtön int az adjutánsának: «Sparrenholz, csókolja tovább!»

Prónay József államtitkár május 15-én este elhalt, 1824-ben született. Atyja János nógrádi képviselő, anyja Kubinyi Lujza volt. Jogot végzett, külföldön sokat tanult, különösen Berlinben és Londonban. A forradalomban Görgey futártisztje volt, aztán bujdosott, míg 1850-ben amnesztiát kapott. 1859-ben vette el Almássy Ilonát. Az 1862-iki országgyűlésen a határozati párt híve lett. Később a balközéphez csatlakozott, majd fuzionált. 1880-ban lett belügyi államtitkár.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos GRÓF KREITH BÉLA.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

a „Magyar Pénzügy”

közgazdasági-, ipar- és közlekedésügyi hetilap

IV. évfolyamára.

Általános Sorsolási Értesítő melléklettel
együtttes előfizetési ára

Félévre 5 frt., Negyedévre 2 frt 50 kr.

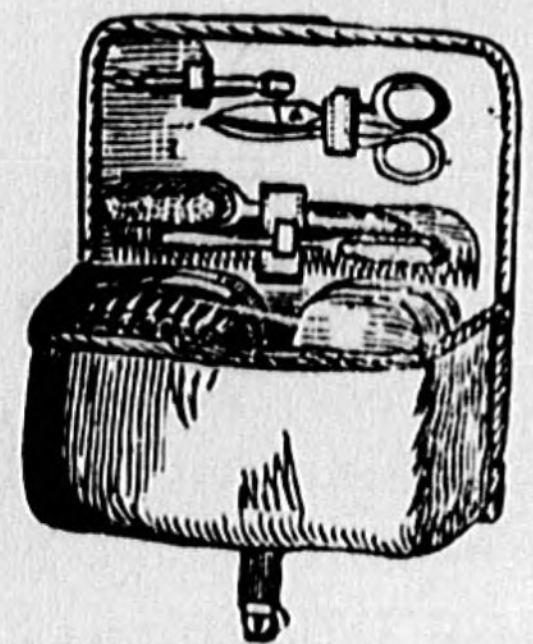
Ez egyetlen magyar közgazdasági szaklapot olvasóink különös figyelmébe és pártfogásába ajánljuk.

A «MAGYAR PÉNZÜGY»-ben az olvasó folyton talál közleményeket a közgazdaság minden ágából, azaz tartalmaz **pénzügyi, közlekedési, biztosítási, földművelési, borászati, ipari, kereskedelmi stb. közleményeket**, mind a leghivatottabb és az ezekkel szakszerűen és kiválóan foglalkozó iroktól. E közlemények szigorúan szakszerűleg, de mégis a szakszerűségnek gyakran hátrányára lévő dagályosságtól ment nyelven iratnak, úgy, hogy a szakember és laikus egyaránt élvezettel olvashatják.

A «MAGYAR PÉNZÜGY» 1884. január 1-én IV-ik évfolyamába lépett és megjelen hetenkint csütörtökön legalább 1½—2 ivnyi terjedelemben csinos kiállításban és minden fontosabb huzás után «Általános Sorsolási Értesítő» rendes mellékletet ad. Nagy terjedelme dacára, hogy szélesebb körökben is elterjedést nyerjen, előfizetési ára a legolcsóbbra van szabva. — Az új év óta megjelent összes számokkal a kiadóhivatal még szolgálhat. Előfizetések a «Magyar Pénzügy» kiadóhivatalába (Budapest, bálvány-utca 11) címzendők.

NYARALÓKBA, FÜRDŐKBE.

Utazóknak és turistáknak kézi és nagy kofferok 3—35.—, kézi-táskák 3—20.—, vállra függeszhető táskák 4—10.— Berendezett uti-táska 18—60.— Praktikus összeállított tárgyakkal berendezett uti-tekerics 6.— Borotválkozó-készlet összeállítva John Heifford borotvával 7.— Uti ivópohár 40 kr.—1.50, frotírozó keztüyük 40 kr.— drót hajkefe 1.— Kulacsok 1—5.— Pinczetek 3, 5, 8 üveggel 9—13.50 Botszék 4—10.— Kanócsos gyufatartó 85 kr.— Távcső 7.— Messzelátó sétabotra alkalmazható 3.20. Erős zsebkes 1—2.— Vízmentes esőköpeny mindkét oldalán hordható 10, 12, 14.— Özbőriet bevont

lőszőr ülő- vagy fejpárna 6.20.— Tyúkszem-karika doboz 24—30 kr. Utiszappan dobozban 20 kr. **Biztonsági revolverek** belőve 25 tölténnyel 5, 6, 7.— Kis formájú erős lövésű Bulldogg-revolver 9, 10, 11.— Revolver-fegyver 55.— Életmentő zseb-boxer 1.— Pontosan járó remontoinickel zsebóra 10.— Fali inga-óra 4.50. Lapos zseb-napóra 1.— Időmutató házikó két alakkal és thermometerrel 1.0 Thermometerek 60 kr.—2.50. Plaid-szíjjak 85 kr.—2.50.

Sport-cikkek. Angol díszlő-

85.— Angol bőr-kantár 2.65—4.— Kettős szárral 5—8.50.

Martingal 3.50—4.— Kengyel-szija 2.50, 3.50. Kengyelvasak 1.60—3.50. Nyereg-lekötők 2.40—7.— Izzasztó 2.75—6.— Fehér mosható izzasztó 4.50. Zabla 1.80—3.50. Trenzli 50 kr.—1.50. Felcsatolható sarkantyú 2.— Lovaglógamasznik bőrből és vízmentes vászonból 4.50—7.50. Lovaglós és kocsizó-köpenyek 14—20.— Nyereg-zsappan doboza 85 kr. Peugeot lőszőrníró olló 5.— Rugany lólábszab-mentő 2.— Kocsibőr- és szerszám-puhító kenőcs 50 kr.—1.— Nubian blaking bőrlakk 90 kr. Öz-bőr kocsiszisztitáshoz 1.— Ezüst-, réz- és más érc-tisztító por 25—50 kr.

Vadászat és halászat

Halászó-bot 1.25—15.— Kész zsinór 20 kr.—2.— Mesterséges legyek horoggal 12 drb 80 kr.

Mulattatásul. FLOBERT-fegyver

durránás nélküli, társaságoknak és céllovászat betanulásához 7, 10, 11, 16, 24.— Flobert-pisztoly 6—15.— Vas czéltábla kiugró bohóczzal és mozsárral 8—9.— Mozsár nélkül 3—6.— Csinos nickel lég-

pisztoly 7.50, ehez fa czéltábla 75 kr. **Kuglizó-egyleteknek és vendéglősöknek** keményfa bábuk 2.50. **Lignum sanctum** golyók nagyság szerint 1.50—3.50. Színes lampionok kerti ünnepélyekhez 20—40 kr. Croquet játék 10—20.— Új angol Lawn Tennis társas-játék 29.— Karikajáték 12 pár 1.80. Színes gummi-labdák 15 kr.—1.50. Papír léggömbök 50 kr.—2.—

UJ! Ariston kertben az ifúságot és felnőtteket mulattató 6 zenedarab 24.— Zenedarab külön 75 kr. **Accordeon tremolo** concert-harmonika 7—10.—

Szájharmonika csemettyű-kisréttel 1.50. Háromkerékű tartós Velociped fiúknak 10, 12, 15 —

Mászó-kötél 5.80—8.80.

Tornaszerek. Trapez rúddal 7.50.

Trapez karikákkal 8.50. Gyermetak-készlet iskolával és ábrákkal 15.— Tornagolyók kilója 30 kr. Tornaczipők 1.30. U-ző-öv 8—10.— Két vívőkészlet 23.50. Athleta-bot súlyos 2.50, bórrel bevonva 5.— Athleta box-keztüyük 2 pár 8.— Athleta czéllövő nagy ivnyilak 2, 3, 5.—

Dohányzóknak

gőgép fogas hajtókerékkel 18.— **Dohánytartó**, melyben a dohány nyirkosan marad 4.50. Dohánykos szitával 2.50. **Automat** cigarettakészítő és dohánytartó szelence, a fedél betevésével kész cigarettát nyelünk 2.— Houblon cigarettapapír, szopókával a következők: 3 — 10 — 15 — 20 — 25 — 30 — 35 — 40 — 45 — 50 — 55 — 60 — 65 — 70 — 75 — 80 — 85 — 90 — 95 — 100 — 105 — 110 — 115 — 120 — 125 — 130 — 135 — 140 — 145 — 150 — 155 — 160 — 165 — 170 — 175 — 180 — 185 — 190 — 195 — 200 — 205 — 210 — 215 — 220 — 225 — 230 — 235 — 240 — 245 — 250 — 255 — 260 — 265 — 270 — 275 — 280 — 285 — 290 — 295 — 300 — 305 — 310 — 315 — 320 — 325 — 330 — 335 — 340 — 345 — 350 — 355 — 360 — 365 — 370 — 375 — 380 — 385 — 390 — 395 — 400 — 405 — 410 — 415 — 420 — 425 — 430 — 435 — 440 — 445 — 450 — 455 — 460 — 465 — 470 — 475 — 480 — 485 — 490 — 495 — 500 — 505 — 510 — 515 — 520 — 525 — 530 — 535 — 540 — 545 — 550 — 555 — 560 — 565 — 570 — 575 — 580 — 585 — 590 — 595 — 600 — 605 — 610 — 615 — 620 — 625 — 630 — 635 — 640 — 645 — 650 — 655 — 660 — 665 — 670 — 675 — 680 — 685 — 690 — 695 — 700 — 705 — 710 — 715 — 720 — 725 — 730 — 735 — 740 — 745 — 750 — 755 — 760 — 765 — 770 — 775 — 780 — 785 — 790 — 795 — 800 — 805 — 810 — 815 — 820 — 825 — 830 — 835 — 840 — 845 — 850 — 855 — 860 — 865 — 870 — 875 — 880 — 885 — 890 — 895 — 900 — 905 — 910 — 915 — 920 — 925 — 930 — 935 — 940 — 945 — 950 — 955 — 960 — 965 — 970 — 975 — 980 — 985 — 990 — 995 — 1000 — 1005 — 1010 — 1015 — 1020 — 1025 — 1030 — 1035 — 1040 — 1045 — 1050 — 1055 — 1060 — 1065 — 1070 — 1075 — 1080 — 1085 — 1090 — 1095 — 1100 — 1105 — 1110 — 1115 — 1120 — 1125 — 1130 — 1135 — 1140 — 1145 — 1150 — 1155 — 1160 — 1165 — 1170 — 1175 — 1180 — 1185 — 1190 — 1195 — 1200 — 1205 — 1210 — 1215 — 1220 — 1225 — 1230 — 1235 — 1240 — 1245 — 1250 — 1255 — 1260 — 1265 — 1270 — 1275 — 1280 — 1285 — 1290 — 1295 — 1300 — 1305 — 1310 — 1315 — 1320 — 1325 — 1330 — 1335 — 1340 — 1345 — 1350 — 1355 — 1360 — 1365 — 1370 — 1375 — 1380 — 1385 — 1390 — 1395 — 1400 — 1405 — 1410 — 1415 — 1420 — 1425 — 1430 — 1435 — 1440 — 1445 — 1450 — 1455 — 1460 — 1465 — 1470 — 1475 — 1480 — 1485 — 1490 — 1495 — 1500 — 1505 — 1510 — 1515 — 1520 — 1525 — 1530 — 1535 — 1540 — 1545 — 1550 — 1555 — 1560 — 1565 — 1570 — 1575 — 1580 — 1585 — 1590 — 1595 — 1600 — 1605 — 1610 — 1615 — 1620 — 1625 — 1630 — 1635 — 1640 — 1645 — 1650 — 1655 — 1660 — 1665 — 1670 — 1675 — 1680 — 1685 — 1690 — 1695 — 1700 — 1705 — 1710 — 1715 — 1720 — 1725 — 1730 — 1735 — 1740 — 1745 — 1750 — 1755 — 1760 — 1765 — 1770 — 1775 — 1780 — 1785 — 1790 — 1795 — 1800 — 1805 — 1810 — 1815 — 1820 — 1825 — 1830 — 1835 — 1840 — 1845 — 1850 — 1855 — 1860 — 1865 — 1870 — 1875 — 1880 — 1885 — 1890 — 1895 — 1900 — 1905 — 1910 — 1915 — 1920 — 1925 — 1930 — 1935 — 1940 — 1945 — 1950 — 1955 — 1960 — 1965 — 1970 — 1975 — 1980 — 1985 — 1990 — 1995 — 2000 — 2005 — 2010 — 2015 — 2020 — 2025 — 2030 — 2035 — 2040 — 2045 — 2050 — 2055 — 2060 — 2065 — 2070 — 2075 — 2080 — 2085 — 2090 — 2095 — 2100 — 2105 — 2110 — 2115 — 2120 — 2125 — 2130 — 2135 — 2140 — 2145 — 2150 — 2155 — 2160 — 2165 — 2170 — 2175 — 2180 — 2185 — 2190 — 2195 — 2200 — 2205 — 2210 — 2215 — 2220 — 2225 — 2230 — 2235 — 2240 — 2245 — 2250 — 2255 — 2260 — 2265 — 2270 — 2275 — 2280 — 2285 — 2290 — 2295 — 2300 — 2305 — 2310 — 2315 — 2320 — 2325 — 2330 — 2335 — 2340 — 2345 — 2350 — 2355 — 2360 — 2365 — 2370 — 2375 — 2380 — 2385 — 2390 — 2395 — 2400 — 2405 — 2410 — 2415 — 2420 — 2425 — 2430 — 2435 — 2440 — 2445 — 2450 — 2455 — 2460 — 2465 — 2470 — 2475 — 2480 — 2485 — 2490 — 2495 — 2500 — 2505 — 2510 — 2515 — 2520 — 2525 — 2530 — 2535 — 2540 — 2545 — 2550 — 2555 — 2560 — 2565 — 2570 — 2575 — 2580 — 2585 — 2590 — 2595 — 2600 — 2605 — 2610 — 2615 — 2620 — 2625 — 2630 — 2635 — 2640 — 2645 — 2650 — 2655 — 2660 — 2665 — 2670 — 2675 — 2680 — 2685 — 2690 — 2695 — 2700 — 2705 — 2710 — 2715 — 2720 — 2725 — 2730 — 2735 — 2740 — 2745 — 2750 — 2755 — 2760 — 2765 — 2770 — 2775 — 2780 — 2785 — 2790 — 2795 — 2800 — 2805 — 2810 — 2815 — 2820 — 2825 — 2830 — 2835 — 2840 — 2845 — 2850 — 2855 — 2860 — 2865 — 2870 — 2875 — 2880 — 2885 — 2890 — 2895 — 2900 — 2905 — 2910 — 2915 — 2920 — 2925 — 2930 — 2935 — 2940 — 2945 — 2950 — 2955 — 2960 — 2965 — 2970 — 2975 — 2980 — 2985 — 2990 — 2995 — 3000 — 3005 — 3010 — 3015 — 3020 — 3025 — 3030 — 3035 — 3040 — 3045 — 3050 — 3055 — 3060 — 3065 — 3070 — 3075 — 3080 — 3085 — 3090 — 3095 — 3100 — 3105 — 3110 — 3115 — 3120 — 3125 — 3130 — 3135 — 3140 — 3145 — 3150 — 3155 — 3160 — 3165 — 3170 — 3175 — 3180 — 3185 — 3190 — 3195 — 3200 — 3205 — 3210 — 3215 — 3220 — 3225 — 3230 — 3235 — 3240 — 3245 — 3250 — 3255 — 3260 — 3265 — 3270 — 3275 — 3280 — 3285 — 3290 — 3295 — 3300 — 3305 — 3310 — 3315 — 3320 — 3325 — 3330 — 3335 — 3340 — 3345 — 3350 — 3355 — 3360 — 3365 — 3370 — 3375 — 3380 — 3385 — 3390 — 3395 — 3400 — 3405 — 3410 — 3415 — 3420 — 3425 — 3430 — 3435 — 3440 — 3445 — 3450 — 3455 — 3460 — 3465 — 3470 — 3475 — 3480 — 3485 — 3490 — 3495 — 3500 — 3505 — 3510 — 3515 — 3520 — 3525 — 3530 — 3535 — 3540 — 3545 — 3550 — 3555 — 3560 — 3565 — 3570 — 3575 — 3580 — 3585 — 3590 — 3595 — 3600 — 3605 — 3610 — 3615 — 3620 — 3625 — 3630 — 3635 — 3640 — 3645 — 3650 — 3655 — 3660 — 3665 — 3670 — 3675 — 3680 — 3685 — 3690 — 3695 — 3700 — 3705 — 3710 — 3715 — 3720 — 3725 — 3730 — 3735 — 3740 — 3745 — 3750 — 3755 — 3760 — 3765 — 3770 — 3775 — 3780 — 3785 — 3790 — 3795 — 3800 — 3805 — 3810 — 3815 — 3820 — 3825 — 3830 — 3835 — 3840 — 3845 — 3850 — 3855 — 3860 — 3865 — 3870 — 3875 — 3880 — 3885 — 3890 — 3895 — 3900 — 3905 — 3910 — 3915 — 3920 — 3925 — 3930 — 3935 — 3940 — 3945 — 3950 — 3955 — 3960 — 3965 — 3970 — 3975 — 3980 — 3985 — 3990 — 3995 — 4000 — 4005 — 4010 — 4015 — 4020 — 4025 — 4030 — 4035 — 4040 — 4045 — 4050 — 4055 — 4060 — 4065 — 4070 — 4075 — 4080 — 4085 — 4090 — 4095 — 4100 — 4105 — 4110 — 4115 — 4120 — 4125 — 4130 — 4135 — 4140 — 4145 — 4150 — 4155 — 4160 — 4165 — 4170 — 4175 — 4180 — 4185 — 4190 — 4195 — 4200 — 4205 — 4210 — 4215 — 4220 — 4225 — 4230 — 4235 — 4240 — 4245 — 4250 — 4255 — 4260 — 4265 — 4270 — 4275 — 4280 — 4285 — 4290 — 4295 — 4300 — 4305 — 4310 — 4315 — 4320 — 4325 — 4330 — 4335 — 4340 — 4345 — 4350 — 4355 — 4360 — 4365 — 4370 — 4375 — 4380 — 4385 — 4390 — 4395 — 4400 — 4405 — 4410 — 4415 — 4420 — 4425 — 4430 — 4435 — 4440 — 4445 — 4450 — 4455 — 4460 — 4465 — 4470 — 4475 — 4480 — 4485 — 4490 — 4495 — 4500 — 4505 — 4510 — 4515 — 4520 — 4525 — 4530 — 4535 — 4540 — 4545 — 4550 — 4555 — 4560 — 4565 — 4570 — 4575 — 4580 — 4585 — 4590 — 4595 — 4600 — 4605 — 4610 — 4615 — 4620 — 4625 — 4630 — 4635 — 4640 — 4645 — 4650 — 4655 — 4660 — 4665 — 4670 — 4675 — 4680 — 4685 — 4690 — 4695 — 4700 — 4705 — 4710 — 4715 — 4720 — 4725 — 4730 — 4735 — 4740 — 4745 — 4750 — 4755 — 4760 — 4765 — 4770 — 4775 — 4780 — 4785 — 4790 — 4795 — 4800 — 4805 — 4810 — 4815 — 4820 — 4825 — 4830 — 4835 — 4840 — 4845 — 4850 — 4855 — 4860 — 4865 — 4870 — 4875 — 4880 — 4885 — 4890 — 4895 — 4900 — 4905 — 4910 — 4915 — 4920 — 4925 — 4930 — 4935 — 4940 — 4945 — 4950 — 4955 — 4960 — 4965 — 4970 — 4975 — 4980 — 4985 — 4990 — 4995 — 5000 — 5005 — 5010 — 5015 — 5020 — 5025 — 5030 — 5035 — 5040 — 5045 — 5050 — 5055 — 5060 — 5065 — 5070 — 5075 — 5080 — 5085 — 5090 — 5095 — 5100 — 5105 — 5110 — 5115 — 5120 — 5125 — 5130 — 5135 — 5140 — 5145 — 5150 — 5155 — 5160 — 5165 — 5170 — 5175 — 5180 — 5185 — 5190 — 5195 — 5200 — 5205 — 5210 — 5215 — 5220 — 5225 — 5230 — 5235 — 5240 — 5245 — 5250 — 5255 — 5260 — 5265 — 5270 — 5275 — 5280 — 5285 — 5290 — 5295 — 5300 — 5305 — 5310 — 5315 — 5320 — 5325 — 5330 — 5335 — 5340 — 5345 — 5350 — 5355 — 5360 — 5365 — 5370 — 5375 — 5380 — 5385 — 5390 — 5395 — 5400 — 5405 — 5410 — 5415 — 5420 — 5425 — 5430 — 5435 — 5440 — 5445 — 5450 — 5455 — 5460 — 5465 — 5470 — 5475 — 5480 — 5485 — 5490 — 5495 — 5500 — 5505 — 5510 — 5515 — 5520 — 5525 — 5530 — 5535 — 5540 — 5545 — 5550 — 5555 — 5560 — 5565 — 5570 — 5575 — 5580 — 5585 — 5590 — 5595 — 5600 — 5605 — 5610 — 5615 — 5620 — 5625 — 5630 — 5635 — 5640 — 5645 — 5650 — 5655 — 5660 — 5665 — 5670 — 5675 — 5680 — 5685 — 5690 — 5695 — 5700 — 5705 — 5710 — 5715 — 5720 — 5725 — 5730 — 5735 — 5740 — 5745 — 5750 — 5755 — 5760 — 5765 — 5770 — 5775 — 5780 — 5785 — 5790 — 5795 — 5800 — 5805 — 5810 — 5815 — 5820 — 5825 — 5830 — 5835 — 5840 — 5845 — 5850 — 5855 — 5860 — 5865 — 5870 — 5875 — 5880 — 5885 — 5890 — 5895 — 5900 — 5905 — 5910 — 5915 — 5920 — 5925 — 5930 — 5935 — 5940 — 5945 — 5950 — 5955 — 5960 — 5965 — 5970 — 5975 — 5980 — 5985 — 5990 — 5995 — 6000 — 6005 — 6010 — 6015 — 6020 — 6025 — 6030 — 6035 — 6040 — 6045 — 6050 — 6055 — 6060 — 6065 — 6070 — 6075 — 6080 — 6085 — 6090 — 6095 — 6100 — 6105 — 6110 — 6115 — 6120 — 6125 — 6130 — 6135 — 6140 — 6145 — 6150 — 6155 — 6160 — 6165 — 6170 — 6175 — 6180 — 6185 — 6190 — 6195 — 6200 — 6205 — 6210 — 6215 — 6220 — 6225 — 6230 — 6235 — 6240 — 6245 — 6250 — 6255 — 6260 — 6265 — 6270 — 6275 — 6280 — 6285 — 6290 — 6295 — 6300 — 6305 — 6310 — 6315 — 6320 — 6325 — 6330 — 6335 — 6340 — 6345 — 6350 — 6355 — 6360 — 6365 — 6370 — 6375 — 6380 — 6385 — 6390 — 6395 — 6400 — 6405 — 6410 — 6415 — 6420 — 6425 — 6430 — 6435 — 6440 — 6445 — 6450 — 6455 — 6460 — 6465 — 6470 — 6475 — 6480 — 6485 — 6490 — 6495 — 6500 — 6505 — 6510 — 6515 — 6520 — 6525 — 6530 — 6535 — 6540 — 6545 — 6550 — 6555 — 6560 — 6565 — 6570 — 6575 — 6580 — 6585 — 6590 — 6595 — 6600 — 6605 — 6610 — 6615 — 6620 — 6625 — 6630 — 6635 — 6640 — 6645 — 6650 — 6655 — 6660 — 6665 — 6670 — 6675 — 6680 — 6685 — 6690 — 6695 — 6700 — 6705 — 6710 — 6715 — 6720 — 6725 — 6730 — 6735 — 6740 — 6745 — 6750 — 6755 — 6760 — 6765 — 6770 — 6775 — 6780 — 6785 — 6790 — 6795 — 6800 — 6805 — 6810 — 6815 — 6820 — 6825 — 6830 — 6835 — 6840 — 6845 — 6850 — 6855 — 6860 — 6865 — 6870 — 6875 — 6880 — 6885 — 6890 — 6895 — 6900 — 6905 — 6910 — 6915 — 6920 — 6925 — 6930 — 6935 — 6940 — 6945 — 6950 — 6955 — 6960 — 6965 — 6970 — 6975 — 6980 — 6985 — 6990 — 6995 — 7000 — 7005 — 7010 — 7015 — 7020 — 7025 — 7030 — 7035 — 7040 — 7045 — 7050 — 7055 — 7060 — 7065 — 7070 — 7075 — 7080 — 7085 — 7090 — 7095 — 7100 — 7105 — 7110 — 7115 — 7120 — 7125 — 7130 — 7135 — 7140 — 7145 — 7150 — 7155 — 7160 — 7165 — 7170 — 7175 — 7180 — 7185 — 7190 — 7195 — 7200 — 7205 — 7210 — 7215 — 7220 — 7225 — 7230 — 7235 — 7240 — 7245 — 7250 — 7255 — 7260 — 7265 — 7270 — 7275 —